

Gunnar Thomassen • Pernille Erichsen Skjevraak • Jon Strype • Bjørn Barland • Tor-Geir Myhrer

Alltid våpen i tjenesten?

Politiets holdning til bevæpning

Gunnar Thomassen • Pernille Erichsen Skjevraak • Jon Strype • Bjørn Barland • Tor-Geir Myhrer

Alltid våpen i tjenesten?

Politiets holdning til bevæpning

© Politihøgskolen, Oslo 2019

PHS Forskning 2019: 2

ISBN 978-82-7808-146-4 (trykt utgave)

ISBN 978-82-7808-147-1 (elektronisk utgave)

ISSN 0807-1721

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Alle henvendelser kan rettes til:

Politihøgskolen

Slemdalsveien 5

Postboks 2109, Vika

0125 Oslo

Tlf: 23 19 99 00

www.phs.no

Omslag, design og sats: Eileen Schreiner Berglie

Trykk: Staples

Forord

Denne rapporten er andre publikasjon i Politihøgskolens forskningsprosjekt om bevæpning. Prosjektet ble startet høsten 2015 og har hatt som målsetting å bidra med ny kunnskap relevant for spørsmålet om norsk politi burde bli generelt bevæpnet i tjenesten. Første del av prosjektet ble gjennomført som en kvalitativ evaluering av den midlertidige bevæpningsperioden, november 2014 til februar 2016. Evalueringen ble utført på oppdrag fra og med mandat fra Politidirektoratet. Resultatene er publisert i rapporten «Som før, men tryggere» (PHS Forskning 2017: 3).

I denne publikasjonen presenterer vi resultatene fra en selvstendig initiert kvantitativ spørreundersøkelse om holdningen til bevæpning hos polititjenestepersoner og hos publikum. For denne delen av prosjektet har forskningsgruppen bestått av førsteamanuensene Bjørn Barland, Jon Strype og Gunnar Thomassen, vitenskapelig assistent Pernille Skjevraak, og undertegnede professor Tor-Geir Myhrer som prosjektleder.

Prosjektgruppen takker Politiets Fellesforbund for godt og velvillig samarbeid ved gjennomføringen av spørreundersøkelsen blant polititjenestepersonene. En stor takk må også rettes til førsteamanuensis Joshua M. Phelps ved Politihøgskolen som har gjennomført en inngående fagfelle-vurdering av en tidligere versjon av manuskriptet og reiste spørsmål og kom med forslag som i betydelig grad har forbedret innholdet.

Politihøgskolen, Oslo, 13. november 2019

Tor-Geir Myhrer

Innhold

Forord	3
Sammendrag	7
Innledning	9
Tidligere forskning	10
Metode	15
Design	15
Datainnsamling	15
Utvalg	16
Variabler (avhengige og uavhengige)	19
Analyser	25
Resultater	27
Hvor stor andel av politiansatte er henholdsvis for og mot permanent bevæpning?	27
Syn på permanent bevæpning i 2011, 2012 og 2017	27
Er det variasjon i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper av politiansatte?	28
En forklaringsmodell for politifolks holdninger til permanent bevæpning	35
Diskusjon	41
Noen kritiske refleksjoner til studien og forslag til ny forskning	46
Litteratur	49
Vedlegg	51
Vedlegg 1: Spørreskjema	51
Vedlegg 2: Oversikt over undersøkelsens variabler: antall respondenter, minimums- og maksimumsverdi samt univariat statistikk	60
Vedlegg 3. Faktoranalyser	66
Vedlegg 4. Blokkvis regresjonsanalyse	70
Vedlegg 5. Mediering, undersøkt med SEM-analyser	71

Sammendrag

Den norske ordningen med generelt ubevæpnet politi har tradisjonelt hatt bred oppslutning, også innad i politiorganisasjonen. Spørreundersøkelser som er gjennomført mellom 2011 og 2016 (Fekjær & Strype, 2015; Finstad, 2011, 2012; Skjevraak, 2016) viser imidlertid at dette bildet synes å være i endring. En intervju-undersøkelse i 2017 (Barland, Høivik, Myhrer & Thomassen, 2017) peker også i retning av at det har skjedd et stemnings-skifte i spørsmålet om hvordan politiet normalt skal være bevæpnet. Den foreliggende undersøkelsen hadde som mål å besvare flere forsknings-spørsmål. For det første: Hva er dagens situasjon mht. hvordan tilhengere og motstandere av permanent generell bevæpning («permanent bevæpning») fordeler seg blant politiansatte. Dette ønsket vi også å se i sammenheng med funnene fra de tidligere undersøkelsene nevnt ovenfor. Videre ønsket vi å utforske eventuelle nyanser i dette bildet gjennom å studere mulige variasjoner i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper av politiansatte. Til sist ønsket vi også å studere hvordan oppfatninger om yrkesrisiko og konsekvenser av permanent bevæpning bidrar til å påvirke synet på et fremtidig permanent bevæpnet politi.

Studien ble gjennomført som en elektronisk distribuert spørreundersøkelse i 2017. Undersøkelsen ble sendt ut til 10716 personer med politifaglig utdanning. 4938 personer (46 %) svarte.

Noen sentrale funn i undersøkelsen:

- 80 % av polititjenestepersonene er tilhengere av permanent bevæpning, 15 % er mot og 5 % er usikre.
- Det har vært en betydelig endring i politiansattes syn på permanent bevæpning siden de første undersøkelsene som kartla dette i 2011/2012. Endringen innebærer i grove trekk at det har vært en forskyvning fra at de fleste hadde et negativt syn på

permanent bevæpning til at de fleste nå er positive, samt at andelen som ikke har tatt stilling er mye lavere nå enn tidligere.

- Vi fant, i likhet med Finstad (2011), at det er flest som er negative til permanent bevæpning blant de som har kortest og lengst fartstid i politiet.
- Ansatte i byer og bynære strøk er mer positive til permanent bevæpning enn de som jobber i mer landlige strøk.
- Oslo peker seg ut som det politidistriktet hvor flest er positive til permanent bevæpning (87 %), mens Agder er i motsatt ende av tabellen (73 %).
- Ansatte i operativ tjeneste er mer positive til permanent bevæpning enn andre politiansatte. Videre: Jo nærmere vi kommer den «spisse» enden av politiet, jo mer positiv er respondene til permanent bevæpning.
- Vi fant ingen kjønnsforskjeller av betydning.
- Vektlegging av risiko som følger av trusler mot politiet henger sammen med økt tilslutning til permanent bevæpning. Det samme gjelder vektlegging av de positive samfunnskonsekvensene av et permanent bevæpnet politi. Vektlegging av at permanent bevæpning i seg selv medfører en risiko fører til større skepsis til permanent bevæpning.
- Yrkeserfaring, arbeidssted og type tjeneste har også en viss effekt

Avslutningsvis diskuterer vi betydningen av undersøkelsens funn, samt at studiens begrensninger og behov for videre forskning belyses.

Innledning

Det overordnede temaet for denne rapporten er bevæpning av politiet. Nærmere bestemt vil vi i denne første delen av rapporten belyse holdninger innad i politiet til permanent generell bevæpning¹ (heretter omtalt som «permanent bevæpning»).

Norsk politi er en av få politistyrker i verden som ikke bærer skytevåpen i daglig uniformert tjeneste. I stedet har norsk politi de siste 40 årene hatt en ordning med såkalt fremskutt lagring av våpen i patruljebil – en ordning som i løpet av disse årene har gått fra å være en relativ snever unntaksordning til å bli obligatorisk for alle patruljer som styres fra operasjonsentralen. Denne ordningen med et generelt ubevæpnet politi syntes inn-til for få år siden å ha relativ bred oppslutning innad i politiet (Finstad, 2011, 2012), men de siste åtte årene har denne tilsynelatende konsensusen i stadig større grad blitt utfordret. Spørsmålet om norsk politi bør være permanent bevæpnet har blitt satt på dagsorden både i og utenfor politiet, herunder også blitt gjenstand for offentlig utredning (NOU 2017: 9). Samtidig indikerer nyere undersøkelser blant politistudenter og polititjennestepersoner at det de senere årene har vokst frem en ny konsensus innad i politiet, nemlig at norsk politi bør være permanent bevæpnet (Barland, Høivik, Myhrer & Thomassen, 2017; Skjevraak, 2016).

Politiansattes holdning til permanent bevæpning er interessant å belyse i seg selv, men også viktig for kunne bidra til en mer informert debatt om eventuell permanent bevæpning av norsk politi. I denne rapporten søker vi derfor å gi et mer oppdatert, representativt og nyansert bilde av politiansattes holdning til permanent bevæpning. De overordnede spørsmålene vi søker å belyse i rapporten er 1) i hvilken grad holdning til permanent bevæpning har endret seg de senere år, og 2) hvordan holdning til perma-

¹ Også kalt «permanent bevæpning», «generell bevæpning» og «rutinemessig bevæpning».

nent bevæpning varierer på individ- og gruppenivå innad i politiet. For å besvare disse spørsmålene vil vi presenterer og analysere data fra en spørreundersøkelse om holdning til permanent bevæpning som ble sendt ut til alle medlemmer av Politiets Fellesforbund (PF) i 2017.

I den videre fremstillingen vil vi først gjøre rede for tidligere forskning om politiansattes holdning til permanent bevæpning. Denne gjennomgangen munner ut i flere konkrete forskningsspørsmål som vi søker å besvare i rapporten. Deretter vil det bli gjort nærmere rede for de data og de metoder som er benyttet i studien rapporten bygger på. I påfølgende kapittel blir data som belyser forskningsspørsmålene presentert og analysert, før vi avslutningsvis diskuterer og konkluderer på bakgrunn av funnene.

Tidligere forskning

Det har blitt publisert relativt mye forskning om bevæpning av politiet i norsk sammenheng hvis man ser på temaet i stort og også inkluderer masteroppgaver. Her vil vi imidlertid avgrense oss til studier som spesifikt belyser vår problemstilling, dvs. holdning til permanent bevæpning innad i politiet. Ut fra denne avgrensingen står vi fortsatt igjen med flere undersøkelser, både kvalitative og kvantitative, som kan bidra til å belyse vår problemstilling.

Et særlig relevant bidrag i denne sammenhengen er Finstads rapport fra 2011 om permanent bevæpning i politiet, som bl.a. består av en spørreundersøkelse som ble sendt ut til alle medlemmene i PF våren 2011. Fra denne populasjonen ble alle som oppgav å ha vært godkjent som innsattpersonell (IP 1-5) fem av de siste ti årene inkludert i undersøkelsen. Ett av spørsmålene i spørreundersøkelsen var hvorvidt politiet alltid bør bære våpen i tjenesten. På dette spørsmålet svarte et relativt klart flertall på ca. 60 % «nei», mens kun ca. 20 % svarte «ja» og en like stor andel oppgav at de ikke hadde tatt stilling til spørsmålet. Videre ble det funnet at kvinner

oftere er mot permanent bevæpning enn menn, og at andelen som er mot permanent bevæpning øker med alder og tjenestetid. Det ble også funnet at innsatspersonell i kategori 4 (IP4) oftere er mot permanent bevæpning enn personell i kategori 3 (IP3, utrykningsenheten), dvs. økt våpentrening var assosiert med økt støtte til permanent bevæpning.

I en oppfølgende spørreundersøkelse fra høsten 2012 som inkluderte alle ansatte som hadde vært godkjent som innsatspersonell (IP 1-5) de siste tre årene, fant Finstad (2012) det samme mønsteret som året før. Et flertall (52 %) oppgav å være mot permanent bevæpning, men dette flertallet var mindre enn året før. Andelen som oppgav å være for (42 %) var mer blitt mer enn dobbel så stor som året før. Også her fant Finstad (2012) at kvinner var klart mer mot permanent bevæpning enn menn, og at motstanden mot permanent bevæpning økte med alder og yrkeserfaring. IP4-personell ble igjen funnet å være mer negativ til permanent bevæpning enn IP3-personell. I tillegg ble det funnet at de som jobbet i ordenstjeneste var mer positiv til permanent bevæpning enn de som jobbet innen etterforskning, forebygging osv. Det ble også funnet å være en geografisk forskjell der de som jobbet på politistasjon var mer positiv til permanent bevæpning enn de som jobbet på lensmannskontor.

Fekjær og Strype (2015) har undersøkt holdningen til permanent bevæpning blant politistudenter. På bakgrunn av data samlet inn fra 513 avgangsstudenter ved Politihøgskolen (PHS) våren 2013, fant de at ca. en tredjedel (32 %) var for permanent bevæpning, omtrent en like stor andel (33 %) var mot, mens resten (35 %) ikke hadde tatt stilling. De fant også i likhet med tidligere undersøkelser rettet mot politiansatte, en tydelig kjønnsforskjell der kvinner var mer negativ til permanent bevæpning enn menn. Denne forskjellen syntes imidlertid å forsvinne når det ble kontrollert for karriereplaner og holdning til politirollen; kvinner med ambisjoner om å jobbe operativt og som vektla autonomi i utøvelsen av yrket, var like mye for (eller mot) som menn med tilsvarende planer og holdning til politirollen.

Skjevrak (2016) har i sin masteroppgave også undersøkt politistudenters holdning til permanent bevæpning. I tillegg til å anvende data fra våren 2013 (se ovenfor), så ble også nyere politistudentdata fra våren 2016 inkludert i Skjevraks analyse, noe som gir mulighet for sammenligning over tid. Et av hovedfunnene i undersøkelsen er at det er en tydelig endring i holdning til permanent bevæpning blant politistudenter i perioden. Mens ca. 32 % av politistudentene sa «ja» til permanent bevæpning i 2013, så sa ca. 85 % «ja» til permanent bevæpning i 2016. Et interessant funn ift. Fekjær og Strype (2015) sin undersøkelse, er at den tydelige kjønnsforskjellen som ble funnet blant politistudentene i 2013 var fraværende i 2016. Ei heller ble holdning til politirollen (graden av autonomi eller legalisme) lenger funnet å bety noe for holdning til permanent bevæpning. I stedet syntes risikooppfatning å være viktig for å forklare variasjon i holdning blant avgangsstudentene i 2016. Mens opplevd sårbarhet ble funnet å øke støtten til permanent bevæpning, så syntes antatte negative konsekvenser (av bevæpning) å redusere støtten.

Barland et al. (2017) dybdeintervjuet 30 polititjenestepersoner fra ulike politidistrikt om deres erfaringer med den midlertidige bevæpningen fra november 2014 til februar 2016, og fant at de fleste hadde blitt mer positiv til permanent bevæpning i løpet av perioden. Selv om rapporterte «vådeskudd» og forsøk på å frata tjenestemenn våpen var noe høyere under den midlertidige bevæpningsperioden enn etter, så var det en utbredt oppfatning om at den midlertidige bevæpningen hadde gått bra blant de intervjuede. Blant annet syntes det å være en utbredt oppfatning at bevæpning eller ikke-bevæpning ikke hadde noe å si for hvordan man nærmet seg innbyggerne og løste oppdragene. Derimot hevdet flere at perioden med den midlertidige generelle bevæpningen hadde økt trygghetsfølelsen, særlig med tanke på de mer ordinære oppdragene der det var usikkerhet om hva politiet ville komme til å stå overfor. I tillegg til dybdeintervjuene

analyserte Barland et al. (2017) spørreskjema data fra RECPOL² – en panelundersøkelse der man har fulgt et kull politistudenter over seks år, fra de startet utdanningen og tre år etter at de avsluttet utdanningen. Her fant Barland et al. (2017) ytterligere støtte for antakelsen om et stemningsskifte i perioden med midlertidig bevæpning. Av de 142 personene som besvarte spørreskjema både ved avslutning av utdanning i 2013 og tre år etter i 2016, så oppgav 29 % som å være for permanent bevæpning i 2013, mens 77 % oppgav å være for i 2016.

Undersøkelsene som det er gjort rede for ovenfor indikerer at det er har vært en betydelig holdningsendring innen politiet ift. permanent bevæpning siden 2011, og kanskje særlig under perioden med midlertidig bevæpning (nov. 2014–feb. 2016). Likeså er det funn som tyder på at både demografiske variabler og psykologiske variabler som risikooppfatning forklarer forskjeller i holdninger på individnivå. Samtidig er det ingen undersøkelser etter Finstad (2011, 2012) som har inkludert utvalg med et tilnærmet tverrsnitt av hele politipopulasjonen (alle polititjenestepersoner) i Norge. Vi må derfor holde muligheten åpen for at en undersøkelse med et representativt utvalg av hele politipopulasjonen ikke nødvendigvis vil finne det samme som undersøkelser med smalere utvalg. På bakgrunn av tidligere forskning ville vi derfor undersøke følgende forskningsspørsmål:

- Hvor stor andel av politiansatte er henholdsvis for og mot permanent bevæpning etter perioden med midlertidig bevæpning?
- Har synet på permanent bevæpning endret seg over tid?
- Er det variasjon i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper av politiansatte?
- Hvilken rolle spiller oppfatninger om risiko og mulige samfunnskonsekvenser for holdning til permanent bevæpning?

² RECPOL – rekruttering, utdanning og karriereløp i politiet – er en europeisk komparativ og longitudinell studie. RECPOL er et internasjonalt forskningsprosjekt initiert ved PHS som har fulgt politistudenter gjennom tre faser: Når de startet på politiutdannelsen (2010), når de avsluttet studiet (2013), og så tre år ut i yrkeskarrieren (2016).

Metode

Design

Vi brukte et spørreskjemadesign i undersøkelsen for å få bedre oversikt over temaer som var blitt behandlet kvalitativt i en tidligere undersøkelse (Barland et al., 2017). Designet er godt egnet til å få estimater av variabelers sentraltendens og variasjon, samt til å studere statistiske sammenhenger mellom variabler.

Datainnsamling

Data ble samlet inn ved hjelp av et nettbasert spørreskjema som ble laget og distribuert med surveyverktøyet Enalyzer. Vi brukte PFs adresselister, og e-postinvitasjonene gikk ut med PF som avsender. Denne fremgangsmåten hadde også blitt brukt i to tidligere undersøkelser (Finstad, 2011, 2012). For å sikre at målgruppen oppfattet at PHS sto bak undersøkelsen, inneholdt e-postinvitasjonen en tekst som understreket at PFs rolle bare var å distribuere undersøkelsen og at prosjektet i sin helhet ble gjennomført i PHS' regi, som var underskrevet av PHS ved prosjektets forskergruppe (se vedlegg 1). Vi mente med dette at vi hadde gjort det som var mulig for at mottakerne av undersøkelsen oppfattet at det var PHS som var ansvarlig. Vi kan likevel ikke helt utelukke at våre funn i noen grad kan ha blitt farget av at noen respondenter har assosiert undersøkelsen med PF og dermed med forbundets ståsted i bevæpningsspørsmålet.

Utvalg

Svarprosent

Invitasjon til å delta i undersøkelsen ble sendt til alle medlemmer med politifaglig utdanning i PF (10716 personer). Etter to påminnelser hadde 4938 personer svart, noe som utgjør en responsrate på 46 %.

Representativitet

Det er særlig to forhold som kan drøftes når det gjelder representativitet i den foreliggende undersøkelsen. Det første spørsmålet er knyttet til i hvilken grad medlemsmassen til PF er representative for politifaglig utdannede ansatte i norsk politi. Det andre spørsmålet er et mer generelt spørsmål om representativitet, og dreier seg om det er rimelig å tro at det er noe systematisk frafall i undersøkelsen.

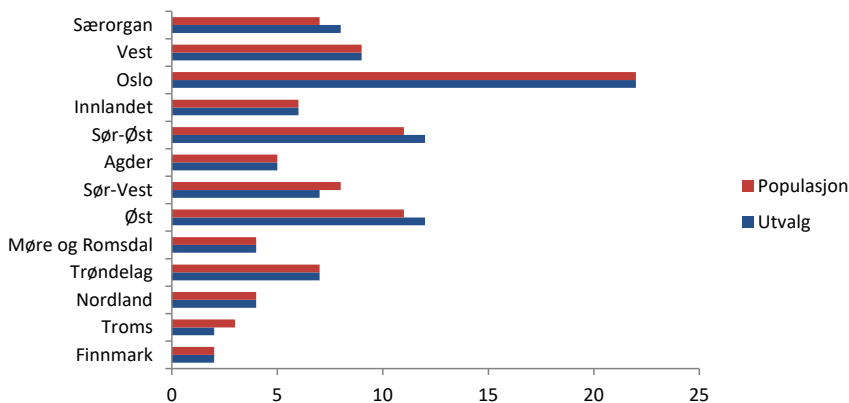
Når det gjelder det første spørsmålet, dreier det seg om hvorvidt det er en betydningsfull gruppe vi ikke har kontaktet fordi de ikke er medlemmer i PF. Strengt talt bør man være forsiktig med å generalisere funnene i denne undersøkelsen ut over medlemsmassen til PF. Etter det vi vet, dreier det seg imidlertid om en liten andel (ca. 10 %) politiutdannede som er uorganiserte eller organiserte i andre fagforeninger (f.eks. NTL Politiet). En større gruppe som antakelig er systematisk underrepresentert i vårt materiale er politilederne, som ofte er organisert i Norges Politilederlag, og dermed ikke har mottatt invitasjon til å delta i undersøkelsen.

Spørsmålet om hvorvidt det er systematiske skjevheter lar seg langt på vei undersøke gjennom å sammenligne karakteristika ved våre respondenter med kjente tall fra politipopulasjonen. Dersom det er avvik som kan påvirke fordelinger og punktestimater (f.eks. gjennomsnitt) i undersøkelsens sentrale variabler, er det grunn til bekymring for undersøkelsens validitet. Vi har sett på hvorvidt det er systematiske skjevheter knyttet til

kjønn, geografisk representasjon (politidistrikt) og kategorier av innsattpersonell. Dette er tre karakteristika som i særlig grad kan tenkes å henge sammen med oppfatninger om permanent bevæpning i politiet. Yrkeserfaring, dvs. antall år i politiet, ville også vært en aktuell variabel å vurdere mht. representativitet, men for denne variabelen har vi ikke «fasit», dvs. den faktiske fordelingen, tilgjengelig.

Når det gjelder kjønn, er det en viss skjevhet i undersøkelsen. Blant PFs medlemmer er andelen kvinner med politifaglig utdanning 31,8 %, mens det er ca. 26 % kvinner i undersøkelsens utvalg. For å undersøke om denne skjevheten hadde betydning for undersøkelsens sentrale spørsmål – nemlig synet på permanent bevæpning – gjennomførte vi preliminær analyser for denne variabelen med og uten vektning for kjønn. Vi fikk de samme resultatene med og uten vektning, noe vi tolker som at skjevheten i utvalgets kjønnsammensetning ikke har konsekvenser for undersøkelsens resultater. Av samme grunn valgte vi også å gjennomføre analysene uten vektning.

Det er kun små forskjeller mellom utvalg og populasjon når det gjelder fordeling mellom politidistrikter (se figur 1).

Figur 1. Prosentvis fordeling av ansatte per politidistrikt i undersøkelsens utvalg (N=4839) og i politipopulasjonen

En annen relevant indikator som kan si noe om representativitet er fordelingen på innsatspersonellkategorier, eller IP-kategorier, som sier noe om hvilken våpentrening respondenten har vært gjennom. Det er i alt fem IP-kategorier der kategoriene 1–4 er autorisert til å anvende skytevåpen, mens IP5 ikke er autorisert til bruk av våpen. I utredning om bevæpning av politiet (NOU 2017: 9) er andelen innsatspersonell i IP-kategoriene 3 og 4 (per 1.1.2016) rapportert. I vår undersøkelse hadde vi av hensyn til anonymisering og svarprosent slått sammen kategoriene IP1, IP2 og IP3. Det er relativt få tjenestepersoner i norsk politi som er IP1 og IP2; anslår vi at det antageligvis er ca. 200 som er IP1 og IP2, og legger til 1074 som er antallet IP3, så kan vi anslå at andelen i politiet som er IP1-3 er ca. 14 %.

Tabell 1. Andel tjenestepersoner fordelt etter innsatspersonellkategorier i undersøkelsens utvalg (N=4938) og politipopulasjonen.

IP-kategori	Utvalg	Populasjon
IP1-3: Beredskapstropp, Livvakttjeneste og Utrykningsenhetene (UEH)	17 %	14 %
IP4: Øvrige tjenestepersoner med våpengodkjenning	63 %	55 %

Vi ser av tabell 1 at innsatspersonell med våpengodkjenning er noe overrepresentert i utvalget. Dette gjelder både spesialiserte kategorier (IP1, IP2 og IP3) og øvrig personell med våpengodkjenning. Dette er som forventet ettersom denne gruppen nok i større grad berøres direkte av det som er tema for spørreundersøkelsen og dermed er mer engasjerte. Imidlertid finner vi at vekting av variabelen IP-kategori i liten grad påvirker fordelingen når det gjelder holdning til bevæpning. Videre analyser ble dermed gjennomført uten vekting av IP-kategori.

Oppsummert vil vi hevde at datamaterialet i store trekk gir et representativt bilde av ansatte i norsk politi, og at vi derfor kan anta at våre forskningsfunn i hovedsak er representative for politipopulasjonen. Et viktig unntak er politiledere, som helt klart er underrepresentert i under-

søkelsen. I den grad vi ellers ser skjevheter i utvalget, kan vi ikke se at det påvirker punkttestimater av undersøkelsens sentrale spørsmål.

Variabler (avhengige og uavhengige)

Generelt om spørsmål og variabler

I rapporten vil vi presentere funn som belyser politiansattes meninger om permanent bevæpning i polititjenesten. For å nærme oss dette, har vi stilt spørsmål som dels har vært brukt i tidligere spørreundersøkelser om temaet, og dels har sprunget ut fra intervju-undersøkelsen som er gjort rede for i *Som før, men tryggere* (Barland et al., 2017). For å besvare undersøkelsens forskningsspørsmål var det nødvendig å inkludere et mål på om norske politiansatte er for eller mot permanent bevæpning. Vi ønsket videre å se om det var mulig å identifisere forskjeller i synet på dette spørsmålet blant ulike grupper i politiet, og det gjorde at vi inkluderte spørsmål som kartla demografiske variabler, altså variabler som gjorde det mulig å bryte ned resultatene på undergrupper av ansatte. Vi har også inkludert variabler som gjør det mulig å undersøke hvordan holdning til permanent bevæpning henger sammen med andre oppfatninger, bl.a. om risiko og samfunnsmessige konsekvenser som følger av permanent bevæpning av politiet. I det påfølgende vil vi gjøre nærmere rede for undersøkelsens sentrale variabler, både utfallsvariabler (syn på bevæpning) og forklaringsvariabler (demografiske variabler og holdningsvariabler).

Når det gjelder undersøkelsens øvrige variabler, henviser vi til det vedlagte spørreskjemaet (vedlegg 1) som viser hvordan spørsmål og påstander er formulert, samt til vedlegg 2 som gjengir enkel deskriptiv statistikk for alle enkeltvariabler og indekser i undersøkelsen.

Utfallsvariabler

Når det gjelder politiansattes standpunkt vedrørende permanent bevæpning, stilte vi det samme spørsmålet som har blitt stilt i tidligere undersøkelser i

Norge (Finstad, 2011). Ved å gjenbruke dette spørsmålet, åpnet vi for å kunne besvare vårt forskningsspørsmål om hvorvidt synet på permanent bevæpning har endret seg fra tidligere målinger (altså anskaffe sammenlignbare resultater). Spørsmålet var formulert slik: «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?». Svaralternativene var «ja», «nei» og «har ikke tatt stilling».

Spørsmålet «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?» åpner ikke opp for nyanser i synet på permanent bevæpning. Det er rimelig å anta at oppfatningene om permanent bevæpning kan variere langs et kontinuum mellom å være svært positiv til permanent bevæpning til å være svært negativ til en slik ordning. Denne variasjonen ønsket vi å fange opp. I tillegg er det betydelige statistiske fordeler med en kontinuerlig variabel, ikke minst fordi skalaformatet i svarene åpner for å analysere data ved hjelp av multippel regresjonsanalyse. Vi inkluderte derfor følgende oppfølgingsspørsmål: «Ut fra svaret du ga på forrige spørsmål, kan du angi hvor positiv eller negativ du er i spørsmålet om et generelt bevæpnet politi»³. Her kunne respondentene svare på en seksdelt skala, der endepunktene var «svært negativ» (1) og «svært positiv» (6). Dette spørsmålet ble også brukt av Skjevraak (2016).

Vi vil hevde at dette siste spørsmålet ikke bare er en mer finmasket versjon av det første, men at vi snarere har fanget to ulike fasetter av synet på permanent bevæpning. Mens det første spørsmålet er egnet til å kartlegge hvor mange som er henholdsvis tilhengere og motstandere av permanent bevæpning, kan det andre spørsmålet gi oss innsikt i hvor sterkt positivt eller negativt ideen om et permanent bevæpnet politi blir evaluert blant politiansatte. Teoretisk vil vi derfor hevde at det andre spørsmålet kan gi kunnskap om en evaluerende (affektiv) holdningskomponent (se f.eks. Rajewski, 1990, s. 39-40)

I vedlegg 1 viser vi hvordan spørsmålene om syn på permanent bevæpning og svarformatene på disse spørsmålene var utformet i spørreskjemaet

³ Med «generelt bevæpnet» menes det samme som «permanent bevæpnet», noe som også går frem av spørreskjemaet (vedlegg 1); begrepene brukes som synonymmer i spørreskjemaet.

(spørsmål 9 og 10). I vedlegg 2 redegjør vi for enkel deskriptiv statistikk for variablene (Q9 og Q10).

Sentrale forklaringsvariabler

Spørreskjemaet inneholdt en rekke spørsmål som ble stilt for å kartlegge forhold som synspunkter om permanent bevæpning kan henge sammen med. Svarene på disse spørsmålene utgjør det vi kan kalle forklaringsvariabler, dvs. variabler som søker å forklare variasjoner i synet på permanent bevæpning (utfallsvariabelen). Det er to typer forklaringsvariabler i undersøkelsen: demografiske variabler og holdningsvariabler.

Demografiske variabler

De demografiske variablene er inkludert i studien fordi vi som nevnt ønsket å kartlegge hvorvidt det er forskjeller i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper i politiet.

Vi ønsket for det første å se på betydningen av *kjønn*. Tidligere undersøkelser av holdning til permanent bevæpning har funnet en tydelig forskjell mellom menn og kvinner, der kvinner synes å være langt mer skeptisk til permanent bevæpning enn menn (Finstad, 2011, 2012; Fekjær & Strype, 2015).

Finstad (2011) fant også at både alder og yrkeserfaring var assosiert med grad av skepsis til permanent bevæpning. Hun fant en kurvelineær sammenheng mellom alder og støtte til permanent bevæpning – de yngste og eldste var mest skeptiske til permanent bevæpning. I vår undersøkelse har vi fokusert på yrkeserfaring, altså hvor lenge (antall år) respondentene har arbeidet i politiet. Selv om denne variabelen ikke er identisk med å spørre om alder, kan vi anta at de to målene er temmelig høyt korrelerte og derfor også sammenlignbare.

Vi antok at det er av betydning for synet på permanent bevæpning om polititjenestepersoner jobber i spredtbygde strøk eller i mer urbane og folketette strøk. Finstad (2012) fant at de som jobber ved politistasjo-

ner var klart mer positiv til permanent bevæpning enn de som jobber ved lensmannskontor. Vi har valgt å undersøke grad av urbanitet i det området respondentene jobber (vedlegg 1, spørsmål 5; fire svaralternativer). I den multivariate regresjonsanalysen vi presenterer mot slutten av kapitlet, har vi valgt å transformere denne arbeidsstedvariabelen til en forklaringsvariabel med bare to verdier, *by eller bygd*. Dette har analytiske fordeler i regresjonsanalysen, og omkodingen lar seg forsvare fordi vi ser at det ikke er særlige forskjeller i synet på permanent bevæpning mellom de tre opprinnelige by-kategoriene (se fig. 5 og spørsmål 5 i vedlegg 1). Vi har også sett på variasjoner politidistriktene imellom (se fig. 6).

Vi ønsket også å se på om type polititjeneste kunne virke inn på synet på permanent bevæpning. Basert på Finstads (2012) funn, antok vi at politiansatte i operativ tjeneste ville være mer positive til permanent bevæpning enn f.eks. etterforskere. Likeledes antok vi at vi ville finne forskjeller mellom de ulike IP-kategoriene. Vår antakelse var at jo nærmere de ansatte var den «spisse» enden av politiet, jo mer positive ville de være til permanent bevæpning.

Indeksvariabler

To sett av påstander i spørreskjemaet til politiansatte skulle belyse oppfatninger og holdninger knyttet til bevæpning. Påstandene Q12a – Q12k (se vedlegg 2) dreier seg om permanent bevæpning, mens Q13a – Q13s (minus Q13r, se vedlegg 2) inneholder andre påstander om politi og politiarbeid, bl.a. om ulike risiki ved politiyrket.

En del av påstandene i Q13-batteriet av spørreskjemaet har tidligere blitt prøvd ut av Skjevraak (2016); en påstand ble utelatt og fem påstander ble lagt til i vår undersøkelse ift. Skjevraaks spørreskjema. Q12-påstandene ble utviklet til den foreliggende undersøkelsen. Etersom begge batterier av påstander kan sies å være av eksplorerende natur (om enn i noe forskjellig grad), gjennomførte vi eksplorerende faktoranalyser for å avdekke

faktorstrukturer i henholdsvis Q12- og Q13-batteriene (se vedlegg 3 for nærmere beskrivelse av faktoranalysene).

Faktoranalysen av Q12-påstandene avdekket to faktorer. Vi konstruerte derfor to indekser som vi kalte *Risiko som følger av permanent bevæpning* og *Rutiner ved permanent bevæpning*. Indeksene ble laget som gjennomsnittsindeks, dvs. med samme metrikk som enkeltspørsmålene (1-5). Indeksene hadde god intern konsistens-reliabilitet, med Cronbachs alfa på henholdsvis 0,92 og 0,77.

Den første indekssvariabelen fra Q12-påstandene, *Risiko som følger av permanent bevæpning*, besto av ni utsagn. En høy gjennomsnittlig skår indikerer en oppfatning om betydelig risiko ved permanent bevæpning, mens en lav skår indikerer en oppfatning om at permanent bevæpning medfører lav risiko. De ni utsagnene i indeksen var:

- Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer risikofylt for politifolk.
- Permanent bevæpning vil føre til at flere politifolk blir skadet eller drept i tjenesten.
- Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer belastende med tanke på risiko for å skade tredjeperson.
- Permanent bevæpning vil medføre økt risiko for at uskyldige blir drept eller skadet av politiet.
- Permanent bevæpning vil gjøre det vanskeligere for politiet å løse oppdrag på lavere nivå med minst mulig makt.
- Permanent bevæpning vil føre til at kriminelle kommer til å bevæpne seg i større grad.
- Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen tryggere for politifolk. (Her er skalaen snudd.)
- Permanent bevæpning vil øke risikoen for å gjøre personlige feilvurderinger som man kan bli straffet for.
- Permanent bevæpning vil virke konfliktskapende i forhold til tredjeperson.

De ni utsagnene har høy indre konsistens-reliabilitet med en Cronbachs alfa på 0,92.

Den andre indeksen, *Rutiner ved permanent bevæpning*, besto av to utsagn:

- Permanent bevæpning vil kreve mer ressurser til opplæring.
- Permanent bevæpning innebærer at det må stilles strengere krav til godkjenning.

To indekser ble laget basert på faktoranalyse av påstander fra Q13-batteriet. Indeksene ble også her laget som gjennomsnittsindekser, og ble kalt *Risikopersepsjon som vektlegger trusler* (Cronbachs alfa = 0,77) og *Risikomestring* (Cronbachs alfa = 0,75).

Utsagnene som ble inkludert i indeksen *Risikopersepsjon som vektlegger trusler* var:

- Jeg er bekymret for å jobbe i politiet uten regelmessig/permanent bevæpning.
- Farlige oppdrag som ikke er terrorrelatert, er alene god nok grunn til at vi bør ha et generelt bevæpnet politi.
- Nåværende situasjon tilsier at politiet har behov for økt grad av maktmidler til disposisjon.
- Jeg er urolig over hvor mange oppdrag som er risikofylte.
- Jeg er bekymret for trusselsituasjoner som vil oppstå plutselig og uventet.
- Terrorangrep er en sannsynlig trussel mot politiet.

Utsagnene i *Risikomestring* var:

- Jeg stoler på mine ferdigheter når uforutsette hendelser oppstår.
- Jeg frykter å bli fratatt våpenet når jeg bærer det på hofta.
- Jeg opplever det som usikkert å bære et ladd våpen på meg når jeg er i nærkontakt med andre.

- Jeg føler meg forberedt på å møte skarpe oppdrag.
- Jeg frykter at kriminelle kan bli mer voldelige mot et bevæpnet politi.
- Jeg frykter å komme i en situasjon der jeg må bruke våpen mot noen.
- Jeg frykter at våpenet ikke skal være til hjelp i en farlig situasjon.

Den femte og siste indeksvariabelen, kalt *Samfunnsmessige konsekvenser ved permanent bevæpning*, består av seks utsagn der respondentene angir grad av enighet på en skala fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig) (se vedlegg 1, utsagn 14 a-f). En høy skår indikerer en oppfatning om at bevæpning har positive konsekvenser for samfunnet, mens en lav skår indikerer den motsatte oppfatningen. De seks utsagnene er:

- Permanent bevæpning vil øke tilliten til politiet.
- Permanent bevæpning vil øke publikums trygghetsfølelse.
- Permanent bevæpning vil klart svekke at norsk politi har et sivilt preg. (Her er skalaen snudd.)
- Permanent bevæpning vil virke konfliktskapende i kontakten med norsk politi. (Her er skalaen snudd.)
- Permanent bevæpning vil føre til mer effektiv kriminalitetsbekjempelse.
- Permanent bevæpning vil gjøre publikum mer engstelig i kontakt med politiet. (Her er skalaen snudd.)

De seks utsagnene har høy indre konsistens-reliabilitet med en Cronbachs alfa på 0,82.

Analyser

Vi har gjort tre sett med statistiske analyser: en univariat, en rekke bivariate og endelig en multivariat analyse. I den univariate analysen har vi

sett på fordelingen av standpunkt i bevæpningsspørsmålet («ja»/«nei»/«-har ikke tatt stilling»), og vi kontrasterte også mot tilsvarende fordelinger i tidligere undersøkelser (Finstad, 2011, 2012).

I den andre serien med analyser har vi sett på bivarierte sammenhenger mellom standpunkt til permanent bevæpning («ja»/«nei») og ulike demografiske variabler (kjennetegn ved respondentene). De demografiske variablene vi så på var kjønn, antall arbeidsår i politiet, IP-kategori, type tjeneste (operativ/annen tjeneste) og type arbeidssted (by/bygd).

Til slutt gjorde vi en multivariat regresjonsanalyse, der hensikten var å eksplorere hvordan holdning til permanent bevæpning av politiet kan forklares av demografiske forhold, risikooppfatninger og oppfatninger om de samfunnsmessige konsekvensene av permanent bevæpning. I en multivariat regresjonsanalyse er det mulig å beskrive i hvilken grad hver enkelt variabel forklarer variasjon i utfallsvariabelen, også når de andre variablene holdes konstante. I denne analysen brukte vi den kontinuerlige holdningsvariabelen med seks svarkategorier som utfallsvariabel.

Resultater

I det følgende vil vi presentere resultatene fra spørreundersøkelsen. Denne presentasjonen vil være strukturert slik at resultatene belyser forsknings-spørsmålene som ble meislet ut mot slutten av innledningskapitlet.

Hvor stor andel av politiansatte er henholdsvis for og mot permanent bevæpning?

Vi stilte spørsmålet «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?», og svaralternativene var «Ja», «Nei» og «Har ikke tatt stilling». I tabell 1 viser vi hvordan svarene fordeler seg når vi ser på alle respondentene under ett.

Tabell 2. Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste? (N=4823).

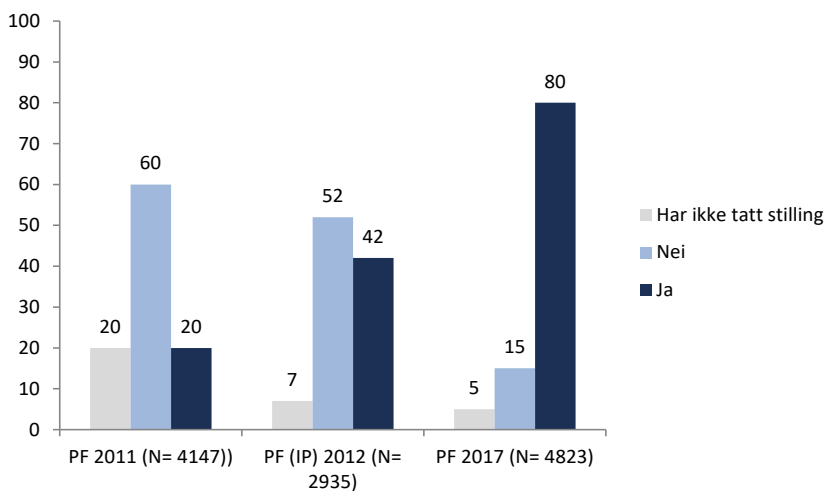
Bør alltid bære våpen?	Prosentandel*
Ja	79,9
Nei	15,2
Har ikke tatt stilling	4,9

*Prosentandelene er beregnet ut fra de som har svart ett av de tre svaralternativene. 115 personer svarte ikke på spørsmålet og er derfor utelatt fra analysen.

I tabell 2 ser vi at et stort flertall, nesten 80 %, sa «ja» til at politiet burde være permanent bevæpnet. Andelen som ikke har tatt stilling i spørsmålet er beskjedne 4,9 %.

Syn på permanent bevæpning i 2011, 2012 og 2017

Som tidligere nevnt, har vi brukt samme spørsmålsformulering (og svaralternativer) som i tidligere undersøkelser når vi har undersøkt politiansattes syn på permanent bevæpning. I figur 2 sammenholder vi fordelingene av svar på spørsmålet i undersøkelsene fra til Finstad i 2011 og 2012, samt våre egne tall:

Figur 2. «Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?». Prosentvise fordelinger fra undersøkelser i 2011, 2012 og 2017.

I figur 2 ser vi at det har vært en betydelig endring i synet på permanent bevæpning blant politiansatte fra 2011 og frem til nå. I 2011 sa 60 % «nei» til permanent bevæpning av norsk politi, mens kun 20 % var positive. I 2017 er bildet snudd: kun 15 % sier «nei» til permanent bevæpning, mens hele 80 % gir uttrykk for støtte til permanent bevæpning. Undersøkelsen fra 2012 viste også en viss endring ift. undersøkelsen i 2011, men det var i 2012 fremdeles et knapt flertall som var negative til permanent bevæpning.⁴

Er det variasjon i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper av politiansatte?

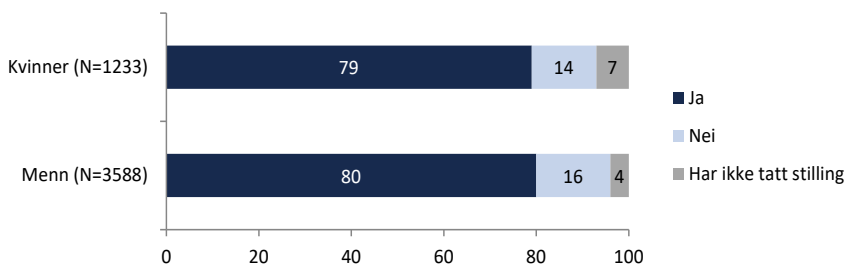
Som vist i tabell 2, var det et betydelig flertall for permanent bevæpning blant politiansatte i vår undersøkelse. Tabell 2 viser allikevel bare en helt

⁴ Vi må ta hensyn til at data for 2012 utelukkende har med IP-personell som må antas å være mer positiv til permanent bevæpning enn øvrige politiansatte. I så måte er det sannsynligvis at støtten til permanent bevæpning i 2012 ville vært noe mindre hvis alle politiansatte var inkludert som i 2011 og 2017.

overordnet fordeling som ikke tar hensyn til at det kan være underliggende variasjoner i forskjellige undergrupper av politiansatte. I det følgende vil vi derfor undersøke hvorvidt tilhørighet til ulike undergrupper bidrar til en eventuell variasjon i synet på permanent bevæpning. Vi vil først se på betydningen av kjønn, og deretter hvordan syn på bevæpning henger sammen med yrkeserfaring (antall år i politiet), geografiske variasjoner og type polititjeneste.

Kjønn

Vi starter med å se på sammenhengen mellom kjønn og holdning til permanent bevæpning. Figur 3 viser fordelingen blant henholdsvis kvinner og menn:

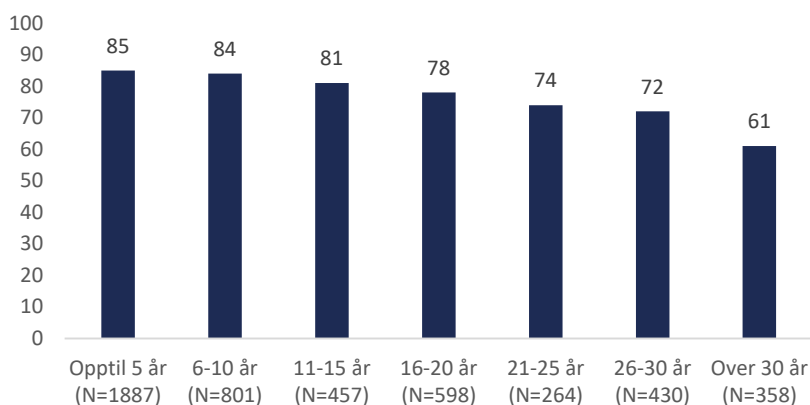

Figur 3. Syn på permanent bevæpning fordelt på kjønn (prosent).

I figuren ser vi at kjønnsforskjellene i synet på permanent bevæpning er ubetydelige. Det er riktignok signifikant flere kvinner enn menn som ikke har tatt stilling til om politiet bør ha permanent bevæpning ($p < 0,01$) eller ikke, men forskjellen er likevel forholdsvis liten. For andelene som svarte «ja» eller «nei» er det ikke noen statistisk signifikant forskjell mellom kvinner og menn i politiet.

Yrkeserfaring (antall år jobbet i politiet)

«Yrkeserfaring» kan operasjonaliseres på flere måter. I vår undersøkelse har vi fokusert på hvor lang tjenestetid respondenten har politiet, altså antall år han/hun har arbeidet i politiet. Figur 4 viser andelen som sier «ja» til permanent bevæpning fordelt etter antall år i politiet:

Figur 4. Prosentandel som sier «ja» til permanent bevæpning fordelt etter antall år i politiet.

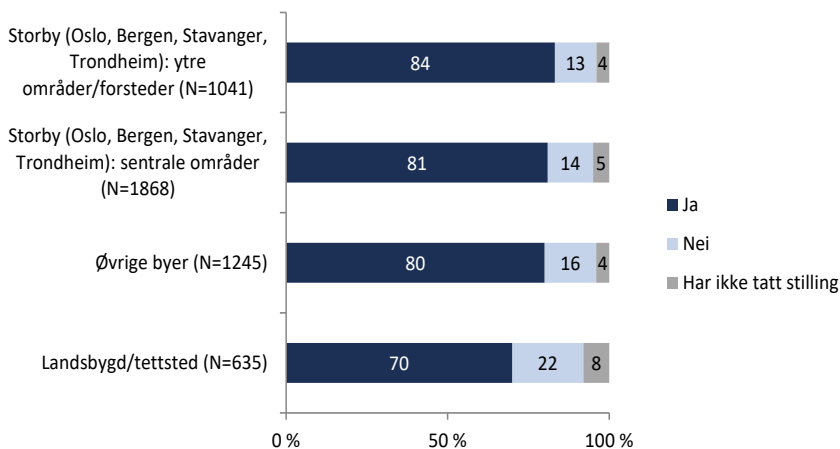
I figur 4 ser vi at andelen som sier «ja» til permanent bevæpning synker med antall år i polititjeneste. I gruppen som har arbeidet kortest (t.o.m. fem år) er det rundt 85 % som sier at de er tilhengere av permanent bevæpning. Deretter synker prosentandelen med økende tjenestetid. Det er likevel verdt å merke seg at støtten til permanent bevæpning er solid innenfor alle gruppene selv om det er variasjoner mellom dem. Disse resultatene kan ikke uten videre tolkes som et bilde på individuell utvikling – det kan også være generasjonseffekter vi har fanget opp.

Finstad (2011) fant at de yngste og de eldste var mest skeptisk til permanent bevæpning. Hvis vi ser nærmere på respondentene med minst yrkeserfaring i 2017 (opptil 5 år) som i figur 4 er en sammenslått kategori (se vedlegg 1, spørsmål 2), så finner vi at andelen som sier «ja» til perma-

nent bevæpning øker fra rundt 79 % blant de med under ett års tjeneste til nær 91 % blant de med 5 års tjeneste. Med andre ord synes det også her å være en svak kurvelineær sammenheng der støtten til permanent bevæpning øker de aller første årene i tjeneste, for deretter å falle helt frem til pensjonsalder.

Type arbeidssted og politidistrikt

Figur 5 viser fordelingen av syn på permanent bevæpning blant tjenestepersoner i ulike typer områder. Vi har valgt å se på en fordeling basert på grad av urbanitet i området som tjenesten hovedsakelig foregår i.

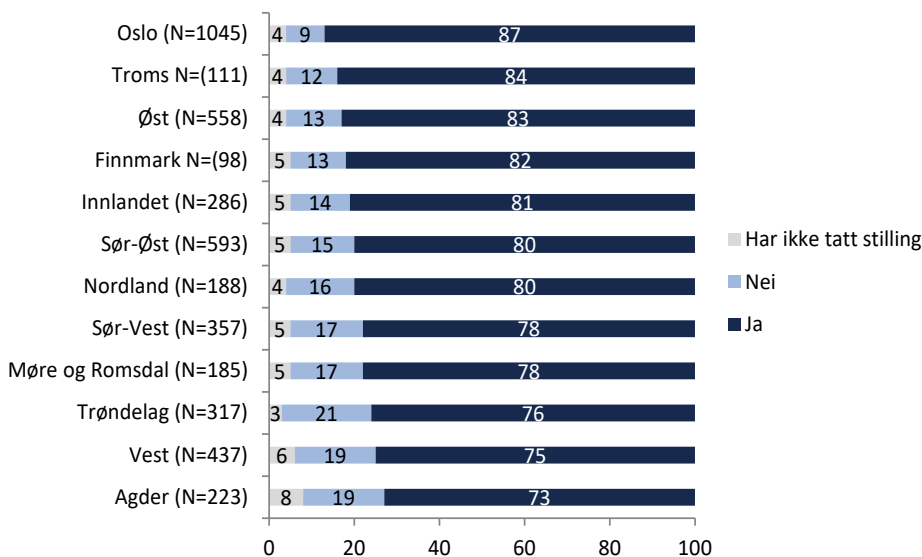

Figur 5. Syn på permanent bevæpning etter grad av urbanitet. Prosentfordeling.

I figur 5 ser vi at det går et skille mellom de som arbeider på landsbygda eller på tettsteder og de som jobber i byer. Mens ca. 70% sier «ja» til permanent bevæpning i den første gruppen, så er det over 80 % som sier «ja» blant de som jobber i urbane strøk (de tre øvrige kategoriene sett under ett).

Hvorvidt det er snakk om en større eller mindre by synes å være av mindre betydning, men støtten er størst blant de som jobber i utkanten av de store byene. Ettersom det bare er ubetydelige forskjeller mellom ulike typer bystrøk, valgte vi å kode om denne variabelen til bruk i regresjonsmodellen vi vil presentere nedenfor. Etter omkodning fikk variabelen to verdier: *by* (opprinnelig kategori 1-3) og *bygd* (opprinnelig kategori 4).

Som det går frem av figur 6, er det også noen forskjeller mellom politidistriktene, selv om hovedbildet er at det gjennomgående er et tydelig flertall som er positive til permanent bevæpning. Oslo politidistrikt peker seg ut med størst andel som sier «ja» til bevæpning (87%). I andre enden finner vi Agder (73%).

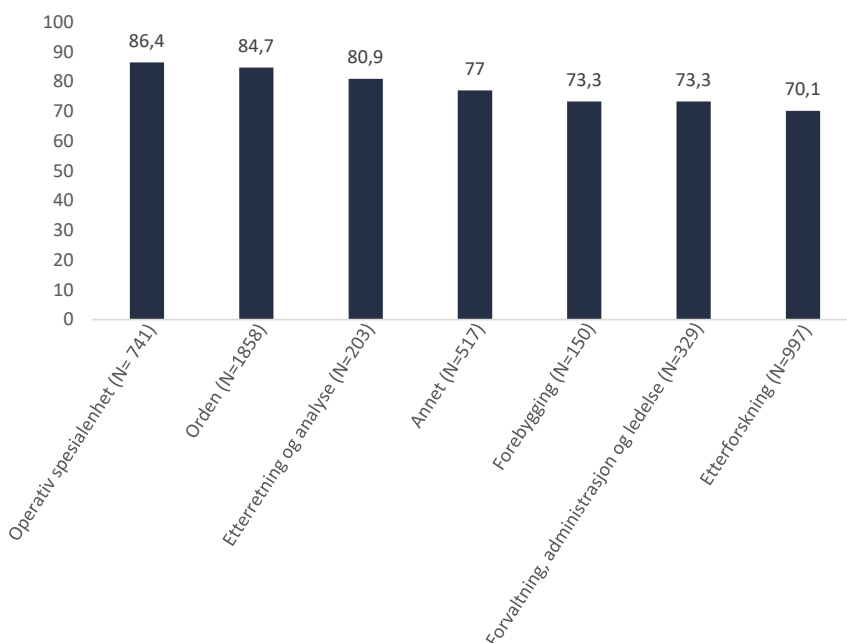

Figur 6. Syn på permanent bevæpning i prosent etter politidistrikt.

Type tjeneste

I tillegg til geografi er det også relevant å se på hvilke arbeidsoppgaver respondentene har i politiet og hvordan type tjeneste påvirker synet på

permanent bevæpning. I figur 7 nedenfor viser vi andelen som sier «ja» til bevæpning innenfor ulike typer tjenester i politiet i 2017.

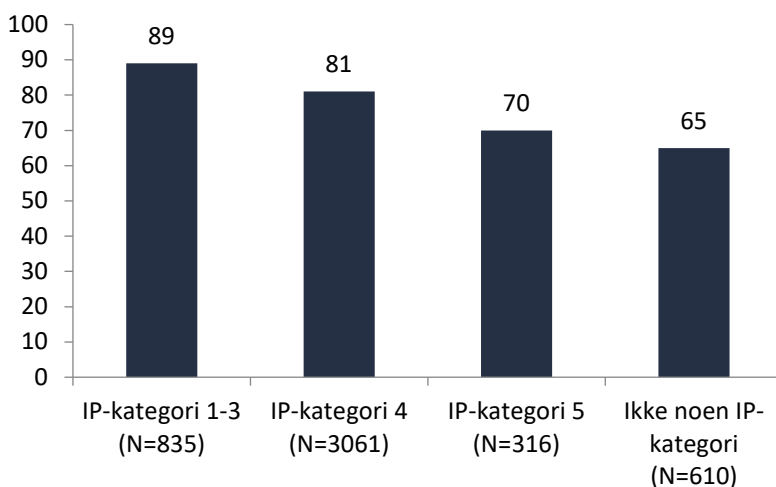

Figur 7. Andel som sier «ja» til permanent bevæpning i prosent fordelt på type tjeneste i politiet.

Blant personer som jobber i operativ tjeneste («operativ spesialenhet» og «orden») fant vi den største andelen som var positive til permanent bevæpning (ca. 85 %). Andelen som er positive til bevæpning blant de som arbeider med etterforskning, forebygging og administrasjon ligger ned mot 70 %. I regresjonsmodellen, som vi straks vil presentere, har vi kodet om denne variabelen slik at den har to verdier: *operativ tjeneste* eller *annen tjeneste*.

IP-kategori

Et annet mål på arbeidsoppgaver er å se på hvilken IP-kategori (innsattpersonellkategori) respondentene tilhører. 89 % oppga å være IP 1-4 på undersøkelsestidspunktet, eller hadde vært det i løpet av de siste fem årene. I figur 8 rapporterer vi andelen som sier «ja» til permanent bevæpning innenfor ulike IP-kategorier.

Figur 8. Prosentandel som sier ja til permanent bevæpning (fordelt på IP-kategori).

I figur 8 har vi slått sammen IP-kategoriene 1–3 ettersom det er relativt få respondenter i gruppene IP1 og IP2. Denne sammenslåtte gruppen består av personell som jobber i beredskapstroppen (IP1), livvakttjenesten (IP2) og utrykningsenhetene (IP3). IP4 består av øvrig personell godkjent for våpenbruk, mens IP5 ikke er godkjent for våpenbruk. Til slutt er det politiansatte som ikke er i noen IP-kategori. Også her finner man at jo nærmere vi kommer den «spisse» enden av politiet, jo mer positive er respondentene til permanente bevæpning.

Oppsummering av bivariate funn

Vi kan kort oppsummere funnene fra de bivariate analysene slik: Kjønn synes ikke å spille noen rolle for holdning til permanent bevæpning, til forskjell fra hva tidligere undersøkelser har vist. Yrkeserfaring synes derimot, som tidligere, å ha en betydning ettersom prosentandelen som er skeptiske til permanent bevæpning øker med antall år i polititjeneste. Det å jobbe i mer urbane strøk synes å øke støtten til permanent bevæpning. Det samme gjelder ift. det å jobbe operativt og særlig i den mer «spisse» enden med mer spesialisert våpeninnsats. Men selv om vi finner til dels betydelige variasjoner mellom grupper enten det gjelder yrkeserfaring, geografi eller arbeidsoppgaver, så er det likevel gjennomgående at et klart flertall blant politiansatte er positive til permanent bevæpning.

En forklaringsmodell for politifolks holdninger til permanent bevæpning

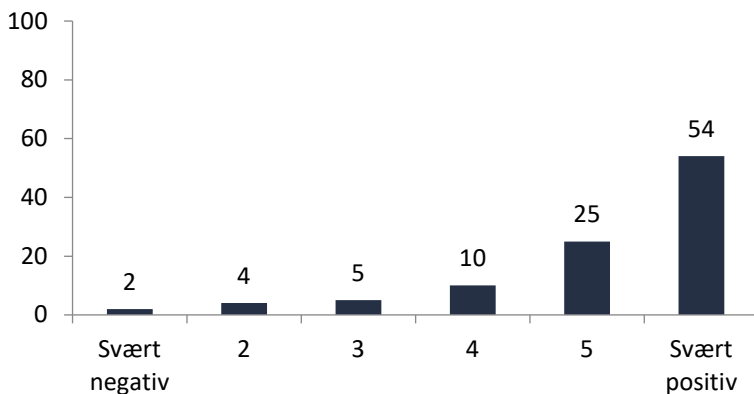
Vi har så langt kun sett på betydningen av demografiske forhold. Men det er også andre forhold – som politiansattes oppfatninger om risiko ved politiyrket generelt og permanent bevæpning spesielt – som kan tenkes å påvirke oppfatninger om permanent bevæpning av politiet (Skjevraak, 2016). I det følgende skal vi ved hjelp av multippel regresjonsanalyse se nærmere på en modell for holdning til permanent bevæpning blant politiansatte der vi inkluderer både demografiske variabler og individuelle holdninger og oppfatninger. I en regresjonsanalyse undersøkes styrken og retningen (positiv eller negativ) i relasjonen mellom flere forklaringsvariabler (X) og en utfallsvariabel (Y). På denne måten kan vi si noe om hvordan ulike variabler predikerer holdning til bevæpning. Vi har også muligheten for å beskrive hver enkelt forklaringsvariabels bidrag til prediksjonen når vi kontrollerer for de øvrige variablene.

Før vi redegjør for selve analysen, vil vi presentere variablene som ikke allerede er redegjort for så langt i dette kapitlet.

Utfallsvariabel

Som vi var inne på i metodekapitlet, er det lite hensiktsmessig å anvende bevæpningsspørsmålet som vanligvis har blitt brukt (se f.eks. Finstad, 2011) med kun tre svarkategorier som utfallsvariabel dersom vi ønsker å utføre en multippel regresjonsanalyse. Utfallsvariabelen bør ha minst fem verdier som kan rangeres på en naturlig måte. Skjevtrak (2016) introduserte et tilleggsspørsmål (som ble plassert rett etter det trikotome spørsmålet i spørreskjemaet). I dette spørsmålet ble respondentene bedt om å angi i hvilken grad de var positive eller negative til permanent bevæpning av politiet. Svarene skulle angis på en skala fra 1 («svært negativ») til 6 («svært positiv»). Vi valgte å stille dette spørsmålet i den foreliggende undersøkelsen også.

Vi fant at svarene på det graderte spørsmålet var høyt korrelert med det «tradisjonelle» spørsmålet ($r=.76$). Vi fant også, ikke overraskende, at politiansatte har en høy gjennomsnittlig skår på 5,14 ($SD=1,22$). Figuren nedenfor viser også at de aller fleste (89 %) plasserer seg på den positive delen av skalaen, altså en skår mellom 4 og 6.

Figur 9. Hvor positivt eller negativt stiller du deg til permanent bevæpning?. Prosentfordeling. (N= 4742).

Det er to typer forklaringsvariabler i modellen – demografiske variabler og indeksvariabler – som uttrykker relevante oppfatninger om politiarbeid (se metodekapitlet). To av indeksene som springer ut av faktoranalysene (se vedlegg 3) er utelatt fra regresjonsanalysen. Dette gjelder indeksene *Risikomestring* og *Rutiner ved permanent bevæpning*.

Indeksene ble utelatt av to grunner. For det første viste det seg vanskelig å gi innholdet i indeksene substansielt meningsfulle fortolkninger. For det andre viste en preliminær regresjonsanalyse at disse to variablene ikke bidro til å forklare varians i utfallsvariabelen.

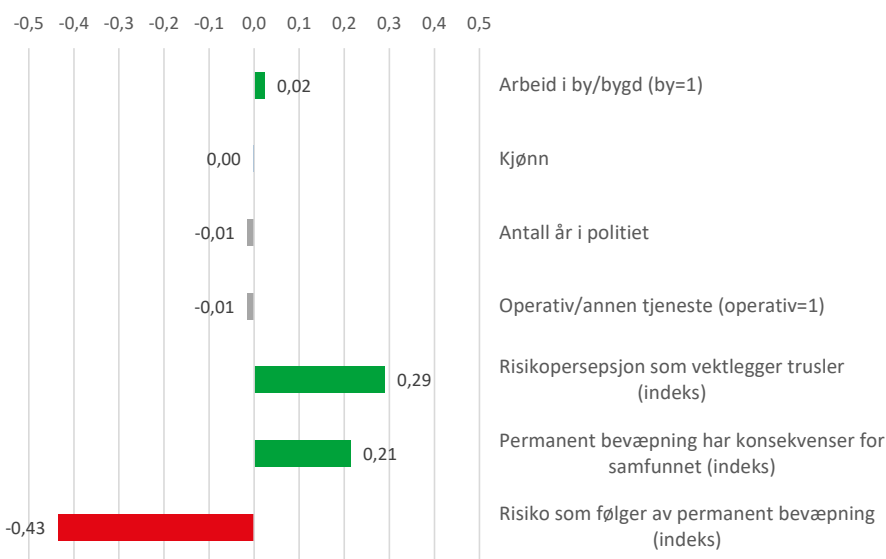
Regresjonsanalyse

Som det går frem av vedlegg 4, gjennomførte vi en regresjonsanalyse med to blokker. Den første blokken besto utelukkende av de demografiske variablene i modellen – dvs. kjønn, antall år i politiet, om respondenten arbeider i operativ tjeneste eller ikke, samt om respondenten arbeider i by eller bygd. De demografiske variablene forklarte bare en beskjeden del (6 %) av variasjonen i holdninger til permanent bevæpning blant politifolk ($R^2=0,06$).

Figur 10 viser en forenklet, grafisk gjengivelse av resultatene fra regresjonsanalysen. Vi henviser til vedlegg 4 for en fullstendig oversikt over regresjonsanalysen. I figuren er variabler som er statistisk signifikante prediktorer for holdning til permanent bevæpning merket med grønne eller røde søyler. Fargen angir retningen på den statistiske sammenhengen: grønne søyler angir variabler som predikerer mer positiv holdning til permanent bevæpning, mens røde søyler angir variabler som påvirker holdning til permanent bevæpning i negativ retning. Grå søyler angir variabler som ikke er statistisk signifikante prediktorer for holdning til permanent bevæpning. Søylenes lengde, og også tallverdien som står ved søylene, angir styrken til den enkelte forklaringsvariabelen i modellen. Tallene i figuren er standardiserte regresjonskoeffisienter (beta-koeffisi-

enter), dvs. at de er gitt samme målestokk slik at de respektive variabelenes forklaringsstyrke kan sammenlignes direkte. Regresjonskoeffisientene kan variere i størrelse fra -1 (perfekt negativ prediksjon) via 0 (ingen sammenheng) til +1 (perfekt positiv prediksjon). Det er også viktig å nevne at regresjonskoeffisientene angir variabelenes forklaringsstyrke når det er kontrollert for de andre forklaringsvariablene, dvs. når effekten av disse andre variablene holdes konstant.

Figur 10. Variabler som forklarer holdning til bevæpning etter effekt (beta-koeffisienter).

(N=4367).

I figur10 er alle variablene i modellen tatt med – de demografiske variablene og de tre indeksvariablene som omhandler henholdsvis opplevelse av trusselbildet, positive konsekvenser som følge av permanente bevæpning og risiko for politiet som følge av permanent bevæpning. Denne modellen forklarer en betydelig andel av variasjonen i utfallsvariabelen

($R^2=0,69$). Økningen i forklaringskraft ift. modellen med utelukkende demografiske variabler er statistisk signifikant ($p<0,01$).

Figur 10 viser at grad av bekymring for farer og trusler som politifolk kan møte i tjenesten er positivt assosiert med grad av positiv holdning til permanent bevæpning ($\beta=0,29$, $p<0,01$). Eller sagt på en annen måte: i vår modell kan vi forvente mer positive holdninger til permanent bevæpning blant tjenestepersoner som er mer bekymret for politiyrkets farer og trusler enn blant dem som er mindre bekymret. Tilsvarende ser vi at de som ser positive samfunnskonsekvenser av permanent bevæpning gjerne er mer positive til slik bevæpning ($\beta=0,21$, $p<0,01$). Vi ser også at effekten av å jobbe i by eller bygd er statistisk signifikant, men her er regresjonskoeffisienten så liten at vi må kunne si at type arbeidssted er av minimal praktisk betydning som prediktor for holdningen til permanent bevæpning.

Den siste variabelen, «risiko som følger av permanent bevæpning», er i vår modell den kraftigste forklaringsvariabelen for holdning til bevæpning ($\beta = -0,43$), og i motsetning til de tidligere nevnte variablene, merker vi oss at denne har negativt fortegn. Med andre ord: større opplevd risiko ved permanent bevæpning er assosiert med større skepsis til en slik ordning.

Til slutt ønsker vi å knytte en kommentar til de demografiske variablene i modellen. Med unntak av type arbeidssted, ser vi at de demografiske variablene ikke oppnår statistisk signifikans som prediktorer for holdning i bevæpningsspørsmålet. Dette kan kanskje synes overraskende. Hvis vi kaster et blikk på vedlegg 4 igjen, ser vi at både antall år i politiet, arbeidssted (by/bygd) og type tjeneste (operativ/annen) er signifikante prediktorer, men effekten av disse variablene blir langt på vei borte når vi legger på de psykologiske variablene i den endelige modellen (i figur 10). Dette kan være en indikasjon på mediering – dvs. et årsaksforhold der effekten av en forklaringsvariabel virker på en utfallsvariabel gjennom en mekanismevariabel (mediator) (Baron & Kenny, 1986, s. 1176). Hvorvidt mediering er til stede kan undersøkes ved hjelp av en serie regresjonsanalyser

eller ved hjelp av SEM-analyse (structural equation modeling) (Kenny, 2018). Vi har brukt SEM-analyser og sett på om (og hvordan) de tre demografiske variablene virker gjennom de tre latente psykologiske variablene (altså til sammen 9 SEM-analyser). SEM-analysene viser at effekten av de demografiske variablene helt eller delvis går gjennom de psykologiske variablene i modellen (se vedlegg 5). Med dette identifiserer vi mekanismer som forklarer effekten av de demografiske variablene. Effekten av antall år i tjeneste, type arbeidssted og type tjeneste virker indirekte gjennom de tre psykologiske variablene i modellen. Et eksempel: Det å utføre polititjeneste i urbane strøk henger sammen med en mer positiv holdning til permanent bevæpning sammenlignet med dem som tjenestegjør i mer spredtbygde områder (se fig. 5). SEM-analysen (se vedlegg 5) viser imidlertid at denne effekten virker indirekte gjennom forskjeller i risikopersepsjon og syn på en permanent bevæpnings samfunnskonsekvenser.

Diskusjon

Hvordan kan man forstå eller forklare funnene som er beskrevet i analysedelen? I denne delen diskuteres funnene fra analysen, og i likhet med analysedelen så struktureres diskusjonen rundt de overordnede forsknings-spørsmålene.

- Hvor stor andel av politiansatte er henholdsvis for og mot permanent bevæpning?
- Har synet på permanent bevæpning endret seg over tid?
- Er det variasjon i synet på permanent bevæpning mellom ulike grupper av politiansatte?
- Hvilken rolle spiller oppfatninger om risiko og mulige samfunnskONSEKVENSER for holdning til permanent bevæpning?

Dataanalysen startet med å se på hvordan de politiansatte fordeler seg på spørsmålet om permanent bevæpning. Denne viste at det i 2017 var et overveldende flertall på ca. 80 % av de politiansatte som oppgav å være for permanent bevæpning, mens kun 15 % oppgav å være mot. Kontrastert med funnene fra 2011 der kun ca. 20 % av de politiansatte oppgav å være for permanent bevæpning (Finstad, 2011), tyder dette funnet på at det har vært en radikal endring i politiets holdning til permanent bevæpning siden 2011 (jf. det andre forskningsspørsmålet). Dette funnet er også i tråd med den tidligere forskningen som det har blitt gjort rede for (Barland et al., 2017; Skjevraak, 2016). Spørsmålet som naturlig melder seg er: Hvilke faktorer kan eventuelt forklare en slik radikal endring i standpunktet til permanent bevæpning?

Ettersom det er lite teori og empiri å lene seg på for å forstå denne endringen vil en diskusjon av mulige årsaker nødvendigvis være noe spekulativ og eksplorerende. Det er likevel ikke vanskelig å peke på faktorer som kan ha spilt en rolle. Ser man på nasjonale og internasjonale hendel-

ser det siste tiåret, så er det en rekke hendelser og utviklingstrekk som kan tenkes å ha bidratt, direkte eller indirekte, til å øke støtten til permanent bevæpning.

Den første og kanskje mest sentrale nasjonale hendelsen er terrorangrepene 22. juli 2011. Terroranslaget mot Norge resulterte i en omfattende diskusjon om vi som samfunn var i stand til å beskytte oss mot terror, selv om fravær av et permanent bevæpnet politi ikke hadde noen relevans for hendelsesforløpet forut for og under 22. juli-angrepene. I kjølvannet av denne hendelsen fikk vi i Norge 22. juli-kommisjonen (NOU 2012: 14) med sin klare kritikk av beredskapsevnene til politiet. Etter dette har vi fått politianalysen (NOU 2013: 9) som ledet frem til nærpolitireformen, hvor styrket beredskap i møte med hendelser som 22. juli-angrepene er et gjennomgående og dominerende tema.

En annen hendelse av mer direkte politisk betydning er vedtaket fra PF i 2012 om å jobbe aktivt for permanent bevæpning av norsk politi. Etter at vedtaket ble fattet har PF som en stor og viktig aktør i samfunnsdebatten brukt mye tid og ressurser på å argumentere for permanent bevæpning og påvirke opinionen i bevæpningsspørsmålet både internt i politiet og utenfor. Det har således ikke bare vært et ytre press i form av et sterkt beredskapsfokus, men også et internt press i retning av å støtte permanent bevæpning.

Det også vært en rekke terrorangrep i europeiske byer de senere år som har vært av en slik karakter at det aktualiserer permanent bevæpning av politiet (Nesser, 2014, 2017). Mens tidligere terrorangrep typisk har vært kjennetegnet av bomber plassert mot strategiske eller symbolske mål, har man de senere år sett en rekke angrep mot tilfeldige innbyggere i tettbefolkede strøk med skytevåpen, stikkvåpen og motorkjøretøy. Under slike hendelser vil bevæpnet politi være en sentral aktør i å forebygge eller stanse et pågående terrorangrep (Hemmingby, 2017).

Det som likevel synes å være den viktigste hendelsen eller faktoren for å forklare holdningsendringen, i alle fall på kort sikt, er perioden med

midlertidig bevæpning fra november 2014 til februar 2016 (jfr. Barland et al., 2017). Denne perioden, mer enn noe annet, synes å ha bidratt til å forme oppfatninger innad i politiet. Denne hypotesen støttes også av survey-data analysert av Skjevraak (2016) og Barland et al. (2017) (redegjort for i kapitlet «Tidligere forskning»). Dessuten underbygges hypotesen av kvalitative intervjudata (Barland et al., 2017); majoriteten av de intervjuede ga uttrykk for at perioden med midlertidig bevæpning hadde endret eller styrket deres oppfatning om permanent bevæpning i positiv retning. Perioden med midlertidig bevæpning syntes å ha fjernet tidligere motforestillinger fordi det «hadde gått bra» og politiet «bestod prøven» (Barland et al., 2017, s. 145). Dette til tross for at antall ufrivillige avfyringer synes å ha økt i denne perioden (Barland et al., 2017, s.116). På den annen side var antall vådeskudd så få at svært få tjenestepersoner hadde noen opplevelse av dem i sin hverdag. Denne opplevelsen av at den midlertidige bevæpningen hadde gått bra og at det ble rutine «å gå rundt med våpen på hofta», synes å ha vært viktigere faktorer enn økt beredskap og økt terrortrussel for å forklare endringen i holdning eller standpunkt til permanent bevæpning. Vi kan likevel ikke se bort fra at perioden med midlertidig bevæpning kanskje mest av alt har virket som en katalysator som har fremskyndet endringer som allerede var i gang. Som vi så fra tidligere undersøkelser, så var det allerede i 2012 en tydelig dreining i retning av en mer positiv holdning til permanent bevæpning blant politiansatte (Finstad, 2012) – kanskje ville vi på sikt ha fått et klart flertall blant politiansatte for permanent bevæpning også uten perioden med midlertidig bevæpning.

Vi har så langt i diskusjonen av mulige årsaker til endringen i holdning til permanent bevæpning fokusert på hendelser og utviklingstrekk f.o.m. 22. juli 2011. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det også har vært en utvikling når det gjelder oppfatninger om risiko knyttet til politiyrket og ikke minst hvilken risiko man er villig til å akseptere i utøvelsen av politi-

yrket som går lenger tilbake i tid enn 2011. Helt siden 1990-årene har det f.eks. vært en jevn økning i antall bevæpninger, men ingen tilsvarende økning i politiets bruk av og trusler om bruk av skytevåpen (Strype & Knutsson, 2002; Strype & Knutsson, 2004). Haugland (2015) peker også på praksisen med bruk av verneutstyr, som i likhet med bevæpninger har økt uavhengig av endringer i kriminalitetsutviklingen eller antall skader i politiet. Slik sett kan ønsket om permanent bevæpning ses på som en logisk konsekvens av en lengre utvikling med et stadig økende fokus på egen sikkerhet så vel som innbyggernes sikkerhet. Nå kan det innvendes mot dette at det så sent som 2011 var lite støtte for et permanent bevæpnet politi, men det kan være at denne tilsynelatende konsensusen var skjørere enn tallene gav inntrykk av. Det kan hende at en stadig oppmykning av bevæpningspraksis bidro til å opprettholde støtten til fremskutt lagring frem til 2011, men at utviklingstrekkene i terrorhendelser etter 2011 satt ordningen under et slik press at selv ikke en ytterligere oppmykning av bevæpningspraksis kunne hindret at den tidligere brede konsensusen forvitret.

Det tredje forskningsspørsmålet som ble analysert var i hvilken grad synet på permanent bevæpning varierer mellom ulike grupper av politiansatte. Her viste bivariate analyser av demografiske kjennetegn at det ikke lenger er noen kjønnsforskjell i holdning til permanent bevæpning. Hva som gjør at kvinner nå er like mye for permanent bevæpning som menn har vi ingen gode forklaringer på; det er et spørsmål som kan være interessant å gå nærmere inn på i fremtidige kvalitative undersøkelser. Derimot synes antall år i politiet å være assosiert med synkende støtte til permanent bevæpning, mens det å jobbe i ordenstjenesten og dess større grad av urbane omgivelser synes å øke støtten til permanent bevæpning. Det fremstår ikke som overraskende at de med lengst yrkeserfaring, som har jobbet i et generelt ubevæpnet politi det meste av karrieren, er mer skeptisk til permanent bevæpning enn tjenestepersoner med kortere yrkeserfaring, hvis holdninger i større grad er formet av utviklingstrekk-

ene de senere årene. Ei heller er det overraskende at de som jobber på steder og innen funksjoner der det er større sannsynligheten for å havne i situasjoner som krever bevæpning, er mer for permanent bevæpning. Det er likevel verdt å merke seg at selv om vi fant variasjoner mellom ulike demografisk grupper i politiet, så var det et overveiende flertall for permanent bevæpning innenfor alle gruppene.

Det fjerde og siste forskningsspørsmålet omhandlet hvilken rolle oppfatninger om risiko og mulige samfunnskonsekvenser har for holdning til permanent bevæpning. I den multivariate analysen fant vi først at de demografiske variablene bidro til å forklare ca. 6 % av variasjonen på skalaspørsmålet (1-5) om hvor positive eller negative de politiansatte er til permanent bevæpning. Når vi så la til de tre indeksvariablene som måler henholdsvis *Risikopersepsjon som vektlegger trusler* (oppfatninger om farer og trusler i yrket) og oppfatninger om *Risiko som følger av permanent bevæpning* og *Permanent bevæpning har konsekvenser for samfunnet*, så økte den forklarte variasjonen til ca. 69 %. Den sterkeste predikatoren her var *Risiko som følger av permanent bevæpning*, som ble funnet å ha en klar negativ effekt på holdning til permanent bevæpning. Deretter fulgte *Risikopersepsjon som vektlegger trusler* og *Permanent bevæpning har konsekvenser for samfunnet* (der en høy skår antydte mer positive konsekvenser), som begge ble funnet å ha en positiv effekt på holdning til permanent bevæpning. Det kan dermed synes som om individuelle psykologiske faktorer er langt viktigere enn yrkeserfaring, tjenestested og arbeidsoppgaver i politiet for å forstå variasjoner i holdning til permanent bevæpning. I denne fulle modellen var det kun tjenestested (by/bygd) som hadde en liten, men statistisk signifikant effekt. Nærmere analyser tydet imidlertid på at de demografiske variablene har en indirekte effekt som går via de psykologiske variablene – dvs. at faktorer som yrkeserfaring, tjenestested og arbeidsoppgaver påvirker hvordan man oppfatter risiko ved permanent bevæpning, farer i polititjenesten og samfunnskonsekvenser av permanent

bevæpning, som igjen påvirker holdning til permanent bevæpning. Vi må imidlertid også ta høyde for at årsaksforholdet mellom de psykologiske variablene og holdning til permanent bevæpning ikke bare går en vei, men at holdning til permanent bevæpning også kan påvirke hvordan man oppfatter risiko, farer og samfunnskonsekvenser.

Noen kritiske refleksjoner til studien og forslag til ny forskning

Undersøkelsen vår er bygget opp rundt et sett av forskningsspørsmål som alle berører spørsmål om politiansattes holdninger til en permanent bevæpning av norsk politi. Disse spørsmålene har vi søkt å besvare ved hjelp av spørreskjemametodikk. En stor fordel med denne metodetilnærmingen er at den kan gi gode kartlegginger av forekomst av fenomener – i vårt tilfelle andelen av politiansatte som er henholdsvis for og mot permanent bevæpning i politiet. Her er det likevel to mulige begrensninger som skal nevnes. Vi må for det første holde muligheten åpen for at det kan være et selektivt frafall fra undersøkelsen. Det er noe over halvparten av de som ble invitert til å delta i undersøkelsen som ikke har svart. Dette behøver ikke å være noe stort problem dersom respondenter og ikke-respondenter ikke er nevneverdig forskjellig fra hverandre hva angår de fenomenene vi studerer. Dersom enten motstandere eller tilhengere av permanent bevæpning har hatt en større tilbøyelighet til å svare på spørreskjemaet, er punktestimatet av fordelingen av tilhengere og motstandere i politipopulasjonen unøyaktig. Selv om vi ikke kan fastslå at det ikke er forskjeller mellom utvalg og populasjon når det gjelder synet på permanent bevæpning, vet vi i det minste at det ikke er noen demografiske avvik av betydning i utvalget (se metodekapitlet). Det er med andre ord ikke noen indikasjoner på svak representativitet. Dessuten støttes våre funn av funnene i Skjevraaks (2016) undersøkelse, som langt på vei peker i samme retning som vår studie. På et punkt vet vi imidlertid at vår studie ikke uten videre kan generaliseres, og det gjelder ledere i politiet. Ettersom

studien retter seg mot medlemmer av PF, innebærer det at politiledere er underrepresentert i studien. Vi har ikke noen klar hypotese om hva dette punktet betyr for resultatene våre, utover at vi mener at man skal være svært forsiktige med å generalisere til politiledere.

Når det gjelder funn som viser forskjeller mellom ulike grupper av politiansatte, kan det diskuteres om vi har grepet de viktigste grupperingsvariablene. Vi har funnet at både grad av urbanitet på arbeidssted, politidistrikt, antall år i politiet og type arbeidsoppgaver i politiet spiller en viss rolle for synet på permanent bevæpning, men muligheten for at det finnes andre og mer potente skillelinjer må holdes åpen.

Vi vil også argumentere for at det er synspunkter og oppfatninger om samfunn, polititjeneste og trusselbilder som påvirker synet på permanent bevæpning. I et kritisk lys er det to ting som skal nevnes her. For det første: Vi har identifisert og utforsket noen mulige forklaringsvariabler. Det kan meget gjerne være andre variabler som ville fungert godt, og kanskje til og med bedre, som forklaringsvariabler. For det andre: Vår studie har et korrelasjonelt design, som bare delvis egner seg til å studere årsaksforhold. Problemet er at designet ikke åpner for å studere hvorvidt det er A som fører til B, eller omvendt. Det eneste vi med sikkerhet kan si, er at det er en statistisk sammenheng mellom A og B.

De forholdene som er drøftet i de foregående avsnittene, peker i retning av nye studier. Vi har med denne undersøkelsen forsøkt å kartlegge og eksplorere i et lite utforsket felt. Nye studier med flere og/eller andre variabler og tilpassede forskningsmetoder er nødvendige for å skaffe enda sikrere kunnskap om politiets syn på permanent bevæpning spesielt og maktbruk generelt. Eksempelvis kan det være behov for utdypende kvalitative studier av enkelte temaer som har kommet til syne i denne kvantitative belysningen. Det vil også være nødvendig å følge utviklingen i politiansattes holdninger til permanent bevæpning over tid, ikke minst dersom det inntreffer hendelser i samfunnet som kan tenkes å være av betydning

for spørsmålet. Sist, men ikke minst: Det er viktig å ha for øyet at politikutforming på dette området trenger kunnskap om både politiets, borgernes og samfunnets interesser, og derfor er det viktig med forskning som også skuer utover politiets perspektiv.

Litteratur

- Barland, B., Høivik, J., Myhrer, T.-G. & Thomassen, G. (2017). *Som før, men tryggere: Politiets vurdering av 14 måneders midlertidig bevæpning* (PHS Forskning 2017: 3). Oslo: Politihøgskolen.
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Fekjær, S. B. & Strype, J. (2015). Norwegian police students' attitudes towards armament. *International Journal of Police Science & Management*, 17(3), 182-188. <https://doi.org/10.1177%2F1461355715596476>
- Finstad, L. (2011). *Politi og bevæpning: Hvordan kan nyere forskning informere diskusjonen om norsk politi bør bli permanent bevæpnet?: Rapport til Bevæpningsutvalget. I Politiets Fellesforbund, Generell bevæpning av norsk politi (vedlegg 3)*. Oslo: Politiets Fellesforbund.
- Finstad, L. (2012). *Hva mener innsatspersonell om generell bevæpning?: Rapport til Bevæpningsutvalget oktober 2012*. Oslo.
- Haugland, J. E. (2015). *Hva kan forklare veksten i bevæpningsordrer i politiet?* [Mastergradsoppgave]. Politihøgskolen, Oslo.
- Hemmingby, C. (2017). Exploring the continuum of lethality: Militant islamists' targeting preferences in Europe. *Perspectives on Terrorism*, 11(5), 25-41.
- Kenny, D.A. (2018). Mediation. <http://davidakenny.net/cm/mediate.htm>
- Nesser, P. (2014). Toward an increasingly heterogeneous threat: A chronology of jihadist terrorism in Europe 2008–2013. *Studies in Conflict & Terrorism*, 37(5), 440-456. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2014.893405>
- Nesser, P. (2017, 27. sept.). *Terror i Europa: IS effekten*. Hentet fra: <https://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2017/Terror-i-Europa-IS-effekten>
- NOU 2012:14. (2012). *Rapport fra 22. juli-kommisjonen*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-14/id697260/>
- NOU 2017: 9. (2017). *Politi og bevæpning: Legalitet, nødvendighet, forholdsmessighet og ansvarlighet*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-9/id2545750/sec1>

- Rajecki, D. W. (1990). *Attitudes* (2. utg.). Sunderland, MA: Sinauer Associates.
- Skjevraak, P. E. (2016). *Bevæpning av det norske politi: Om politistudenters holdning til spørsmålet etter å ha vært i praksis under midlertidig bevæpning*. [Mastergradsoppgave]. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Strype, J. & Knutsson, J. (2002). *Politiets bruk av skytevåpen* (PHS Forskning 2002: 1). Oslo: Politihøgskolen.
- Strype, J. & Knutsson, J. (2004). Ska jag skjuta eller inte. I S. Å. Christianson & P. A. Granhag (Red.), *Polispsykologi* (s. 159-169). Stockholm: Natur och kultur.

Vedlegg

Vedlegg 1: Spørreskjema

Undersøkelse vedrørende bevæpning

Hei,

Dette er en invitasjon til å delta i en spørreundersøkelse i forskningsprosjektet «*Bevæpning eller ikke bevæpning: Et forskningsbasert grunnlag i avgjørelsen om bevæpning av norsk politi*» som ble startet opp ved Politihøgskolens forskningsavdeling i 2016 og som planlegges avsluttet i 2017.

Undersøkelsens siktemål er først og fremst å få et mest mulig dekkende bilde av polititjenestepersoners syn på en eventuell permanent bevæpning av norsk politi.

PF står for utsendelsen av spørreundersøkelsen, og forskningsavdelingen ved PHS vil analysere svarene og publisere resultater fra undersøkelsen.

Vi håper at du tar deg tid til å svare på undersøkelsen som tar ca. 10-15 minutter å fullføre.

Anonymitet/personvern

Undersøkelsen er anonym. Utfylte skjemaer kommer tilbake uten avsender, og det er heller ikke mulig på annen måte for forskerne å koble innsendte svar til deltakernes identitet. Resultater vil likeledes rapporteres på samlenivå, dvs. som gjennomsnitt, prosent osv., slik at det ikke er mulig å identifisere enkelt svar i rapporter fra undersøkelsen.

Det er avgjørende med en høy deltakelse for å nå det ønskede målet om å gi et mest mulig representativt bilde av synet på en eventuell permanent bevæpning i norsk politi. Det understrekes at deltakelsen er helt frivillig.

For å svare på undersøkelsen, vennligst benytt følgende link:

[SURVEY_LINK]

Hvis du ikke er interessert i å delta i undersøkelsen kan du klikke på denne linken:

[REFUSE_LINK]

Du er velkommen til å ta kontakt på undersokelse@phs.no dersom du har eventuelle spørsmål eller kommentarer til denne undersøkelsen.

Takk skal du ha!

Hilsen,

Tor-Geir Myhrer, professor/prosjektleder

Bjørn Barland, førsteamanuensis

Gunnar Thomassen, førsteamanuensis,

Jon Strype, førsteamanuensis

Pernille Skjevraak, vitenskapelig assistent

1. Kjønn?
 - a) Kvinne
 - b) Mann

2. Omtrent hvor mange år har du jobbet i politiet?
 - a) Under ett år
 - b) 1
 - c) 2
 - d) 3
 - e) 4
 - f) 5
 - g) 6-10
 - h) 11-15
 - i) 16-20
 - j) 21-25
 - k) 26-30
 - l) Mer enn 30 år

3. I hvilket politidistrikt jobber du?
 - a) Finnmark
 - b) Troms
 - c) Nordland
 - d) Trøndelag
 - e) Møre og Romsdal
 - f) Øst
 - g) Sør-Vest
 - h) Agder
 - i) Sør-Øst
 - j) Innlandet
 - k) Oslo
 - l) Vest
 - m) Særorgan

4. Hva slags type tjeneste har du i hovedsak?
 - a) Jeg arbeider som ordenspoliti
 - b) Jeg arbeider med etterforskning
 - c) Jeg arbeider med forebygging
 - d) Jeg arbeider med etterretning og analyse
 - e) Jeg arbeider med forvaltning , administrasjon og ledelse
 - f) Jeg arbeider i en operativ spesialenhet, for eksempel utrykningsenheten
 - g) Annet

5. Beskriv det miljøet du hovedsakelig arbeider i
 - a) Storby sentralt (Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim)
 - b) Storby, ytre områder/forsteder
 - c) Øvrige byer
 - d) Landsbygd/tettsted

6. Er du kategorisert som IP personell 1-4, eller har vært det i løpet av de siste 5 årene?
 - a) Ja
 - b) Nei

7. Hvilken gruppe innsatspersonell tilhører du nå?
 - a) IP kategori 1-3
 - b) IP kategori 4
 - c) IP kategori 5
 - d) Ikke noen IP kategori

8. Alt i alt hvor fornøyd er du med dagens ordning med fremskutt lagring? Angi på en skala fra 1- svært misfornøyd til 5- svært fornøyd

1	2	3	4	5	6 vet ikke
---	---	---	---	---	------------

Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?

- a) Ja
- b) Nei
- c) Har ikke tatt stilling

9. Ut fra svaret du ga på forrige spørsmål, kan du angi hvor positiv eller negativ du er i spørsmålet om et generelt bevæpnet politi? Angi på en skala fra 1 – svært negativ til et bevæpnet politi til 6 – svært positiv til et bevæpnet politi

1	2	3	4	5	6	7 vet ikke
---	---	---	---	---	---	------------

10. Forutsatt at ordningen med fremskutt lagring vedvarer, bør politiet bære elektrosjokkvåpen i tjeneste?

- a) Ja
- b) Nei
- c) Har ikke tatt stilling

11. I hvilken grad er du enig i følgende påstander? Angi på en skala 1-5 der 1= helt uenig og 5= helt enig

	1 Helt uenig	2	3	4	5 Helt enig
a) Permanent bevæpning vil gjøre arbeidsdagen tryggere for politifolk					
b) Permanent bevæpning innebærer at det må stilles strengere krav til godkjenning					
c) Permanent bevæpning vil virke konfliktskapende i forhold til 3.person					
d) Permanent bevæpning vil føre til at kriminelle kommer til å bevæpne seg i større grad					
e) Permanent bevæpning vil gjøre det vanskeligere for politiet å løse oppdrag på lavere nivå med minst mulig makt					
f) Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer belastende med tanke på risiko for å skade 3.person					
g) Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer risikofyllt for politifolk					

h) Permanent bevæpning vil føre til at flere politifolk blir skadet eller drept i tjenesten					
i) Permanent bevæpning vil øke risikoen for å gjøre personlige feilvurderinger som man kan bli straffet for					
j) Permanent bevæpning vil medføre økt risiko for at uskyl-dige blir drept eller skadet av politiet					
k) Permanent bevæpning vil kreve mer ressurser til opplæ-ring					

12. Her kommer noen påstander om polityrket. Angi på en skala fra 1-5 hvor uenig eller enig du er.

	1 helt uenig	2	3	4	5 helt enig
a) Jeg er bekymret for trusselsituasjoner som vil oppstå plutselig og uventet					
b) Risikoen er det som er spennende ved yrket					
c) Terror er nærmest umulig å avverge					
d) Terrorangrep er en sannsynlig trussel mot politiet					
e) Farlige oppdrag som ikke er terrorrelatert, alene er god nok grunn til at vi bør ha et generelt bevæpnet politi					
f) Jeg er urolig over hvor mange oppdrag som er risikofylte					
g) Jeg opplever det som usikkert å bære et ladd våpen på meg når jeg er i nærkontakt med andre					
h) Jeg frykter å komme i en situasjon der jeg må bruke våpen mot noen					
i) Jeg frykter å bli fratatt våpenet når jeg bærer det på hofta					
j) Jeg er bekymret for å jobbe i politiet uten permanent bevæpning					
k) Jeg frykter at våpenet ikke skal være til hjelp i en farlig situasjon					
l) Jeg frykter hverdagsoppdrag som for eksempel møtet med psykisk syke mer enn terror					
m) Nåværende situasjon tilsier at politiet har behov for økt grad av maktmidler til disposisjon					
n) Jeg føler meg forberedt på å møte skarpe oppdrag					
o) Jeg stoler på mine ferdigheter når uforutsette hendelser oppstår					
p) Jeg stoler på at mine nærmeste overordnede vil ta en riktig beslutning når det bes om bevæpning					

q) Jeg frykter at kriminelle kan bli mer voldelige mot et bevæpnet politi					
r) Jeg vil foretrekke halvbladd våpen (ikke skudd i kammeret) ved generell bevæpning					
s) Dagens politiutdanning gir et godt bilde av den virkeligheten politiet møter					

13. Her kommer noen påstander om hva du tror permanent bevæpning kan føre til for tilliten til politiet. I hvilken grad er du enig eller uenig i de følgende påstandene?

a) Permanent bevæpning vil øke tilliten til politiet	1 Helt uenig	2	3.	4	5 Helt enig
b) Permanent bevæpning vil øke publikums trygghetsfølelse					
c) Permanent bevæpning vil klart svekke at norsk politi har et sivilt preg					
d) Permanent bevæpning vil virke konfliktskapende i kontakten med publikum					
e) Permanent bevæpning vil føre til mer effektiv kriminalitetsbekjempelse					
f) Permanent bevæpning vil gjøre publikum mer engstelig i kontakt med politiet					
g) Permanent bevæpning kommer ikke til å bety noen forskjell for samfunnet generelt sammenliknet med dagens situasjon					

14. Har du endret standpunkt til permanent bevæpning i løpet av de siste 5 årene?

- a) Ja
- b) Nei

15-B (Hvis ja) I hvilken retning har endringen gått?

- a) Mer positiv til bevæpning
- b) Mindre positiv til bevæpning

15. I hvilken grad er ditt standpunkt til bevæpning påvirket av det følgende?

	1 I svært liten grad	2	3	4	5 I svært stor grad
a) De trusselsituasjonene politiet opplever i hverdagen					
b) At opplæringen i bruk av maktmidler har blitt bedre					
c) Erfaringene fra den midlertidige bevæpningsperioden fra november 2014 til februar 2016					
d) Kollegers erfaringer og synspunkter					
e) Terrortrusselen					
f) Økt fokus på beredskap/handleplikt					
g) Hyppigheten av utagerende personer med kniv/skytevåpen					
h) Hyppigheten av bevæpning i det kriminelle miljøet					
i) Økning i oppdrag med der rus- og psykiatri er involvert					

16. I hvilken grad, om noen, tror du din oppfatning om bevæpning av politiet ville påvirket din stemmegivning hvis det var Stortingsvalg i morgen? Angi på en skala fra 1-7 der 1= I liten eller ingen grad og 7= I svært stor grad.

1	2	3	4	5	6	7

17. Hvor stor betydning mener du følgende tiltak kan ha for å hindre at terrorhandlinger skjer igjen i Norge?

Mer overvåking	1 Svært liten betydning	2	3	4	5 Svært stor betydning
a) Mer overvåking					
b) Mer politi i gatene					
c) Politi som alltid er bevæpnet					
d) Mer åpenhet i den politiske debatten					

e) Mer kontroll med politiske nettsted					
f) Større bevilgninger til politiet					
g) Mer kunnskap om ekstreme miljøer					

18. Hvor stor betydning mener du følgende tiltak kan ha for å begrense skader ved eventuelle terrorhandlinger i Norge? Angi på en skala 1 – svært liten betydning til 5 svært stor betydning

a) Mer overvåking	1	2	3	4	5
b) Mer politi i gatene					
c) Politi som alltid er bevæpnet					
d) Bedre tverretatlig samarbeid med nødetatene					
e) Økt samarbeid med Forsvaret					
f) Større bevilgninger til Politiet					
g) Mer kunnskap om ekstreme miljøer					

Takk for at du har tatt deg tid til denne undersøkelsen!

Ved spørsmål, ta gjerne kontakt på undersokelse@phs.no

Vedlegg 2: Oversikt over undersøkelsens variabler: antall respondenter, minimums- og maksimumsverdi samt univariat statistikk

Variabler/ spørsmål i politiundersøkelsen	N	Min	Max	Sentral tendens, spredning, fordeling osv.
Q1 Kjønn (kvinne=1)	4936	1	2	26,0 % kvinner, 74,0 % menn
Q2 Omtrent hvor mange år har du jobbet i politiet?	4924	1	12	Median: 6-10 år
Q3 I hvilket politidistrikt jobber du?	4838	1	13	Modus: Oslo (N=1058) respondenter)
Q4 Hva slags type tjeneste har du i hovedsak?	4834	1	7	Modus: Ordenspoliti (N=1865)
Q5 Beskriv det miljøet du hovedsakelig arbeider i	4820	1	4	Modus: Storby sentralt (N=1881)
Q6 Er du kategorisert som IP personell 1 til 4, eller har vært det i løpet av de siste 5 årene? (ja=1, nei=2)	4850	1	2	Ja: 89,1 % Nei: 10,9 %
Q7 Hvilken gruppe innsatspersonell tilhører du nå?	4848	1	4	Modus:IP-kat.4 (N=3074)
Q8 Alt i alt hvor fornøyd er du med dagens ordning med fremskutt lagring? Angi på en skala fra 1 - svært misfornøyd til 5 - svært fornøyd	4697	1	5	Gjennomsnitt: 2,70 SD: 1,186 Ja: 79,9 % Nei: 15,2 % Ikke tatt stilling: 4,9 %
Q9 Bør politiet alltid bære våpen i tjeneste?	4823	1	3	Gjennomsnitt: 5,14 SD: 1,223
Q10 Ut fra svaret du ga på forrige spørsmål, kan du angi hvor positiv eller negativ du er i spørsmålet om et generelt bevæpnet politi?	4742	1	6	Ja: 60,4 % Nei: 12,1 % Har ikke tatt stilling: 27,5 %
Q11 Forutsatt at ordningen med fremskutt lagring vedvarer, bør politiet bære elektro-sjokkvåpen i tjeneste?	4810	1	3	Gjennomsnitt: 4,31, SD: 1,021
Q12a Permanent bevæpning vil gjøre arbeids- hverdagen tryggere for politifolk	4733	1	5	

Q12b Permanent bevæpning innebærer at det må stilles strengere krav til godkjenning	4731	1	5	Gjennomsnitt: 3,21 SD: 1,392
Q12c Permanent bevæpning vil virke konflikt-skapende i forhold til 3.person	4720	1	5	Gjennomsnitt: 1,74 SD: 0,994
Q12d Permanent bevæpning vil føre til at kriminelle kommer til å bevæpne seg i større grad	4726	1	5	Gjennomsnitt: 1,89 SD: 1,013
Q12e Permanent bevæpning vil gjøre det vanskeligere for politiet å løse oppdrag på lavere nivå med minst mulig makt	4729	1	5	Gjennomsnitt: 1,59 SD: 1,003
Q12f Permanent bevæpning vil gjøre arbeids-hverdagen mer belastende med tanke på risiko for å skade 3.person	4713	1	5	Gjennomsnitt: 1,81 SD: 1,036
Q12g Permanent bevæpning vil gjøre arbeids-hverdagen mer risikofylt for politifolk	4723	1	5	Gjennomsnitt: 1,78 SD: 1,023
Q12h Permanent bevæpning vil føre til at flere politifolk blir skadet eller drept i tjenesten	4718	1	5	Gjennomsnitt: 1,67 SD: 0,974
Q12i Permanent bevæpning vil øke risikoen for å gjøre personlige feilvurderinger som man kan bli straffet for	4730	1	5	Gjennomsnitt: 2,34 SD: 1,146
Q12j Permanent bevæpning vil medføre økt risiko for at uskyldige blir drept eller skadet av politiet	4719	1	5	Gjennomsnitt: 1,82 SD: 1,023
Q12k Permanent bevæpning vil kreve mer ressurser til opplæring	4735	1	5	Gjennomsnitt: 3,34 SD: 1,362
Q13a Jeg er bekymret for trusselsituasjoner som vil oppstå plutselig og uventet	4568	1	5	Gjennomsnitt: 3,98 SD: 1,150
Q13b Risikoen er det som er spennende ved yrket	4566	1	5	Gjennomsnitt: 2,59 SD: 1,099
Q13c Terror er nærmest umulig å avverge	4550	1	5	Gjennomsnitt: 3,15 SD: 1,122
Q13d Terrorangrep er en sannsynlig trussel mot politiet	4544	1	5	Gjennomsnitt: 4,17 SD: 0,926
Variabler/ spørsmål i politiundersøkelsen forsetter	N	Min	Max	Sentral tendens, spredning, fordeling osv.

Q13e Farlige oppdrag som ikke er terrorrelatert, er alene god nok grunn til at vi bør ha et generelt bevæpnet politi	4537	1	5	Gjennomsnitt: 4,12 SD: 1,180
Q13f Jeg er urolig over hvor mange oppdrag som er risikofylte	4516	1	5	Gjennomsnitt: 2,82 SD: 1,127
Q13g Jeg opplever det som usikkert å bære et ladd våpen på meg når jeg er i nærkontakt med andre	4540	1	5	Gjennomsnitt: 1,76 SD: 1,022
Q13h Jeg frykter å komme i en situasjon der jeg må bruke våpen mot noen	4550	1	5	Gjennomsnitt: 2,44 SD: 1,202
Q13i Jeg frykter å bli fratatt våpenet når jeg bærer det på hofta	4532	1	5	Gjennomsnitt: 2,23 SD: 1,061
Q13j Jeg er bekymret for å jobbe i politiet uten regelmessig/permanent bevæpning	4549	1	5	Gjennomsnitt: 2,86 SD: 1,258
Q13k Jeg frykter at våpenet ikke skal være til hjelp i en farlig situasjon	4514	1	5	Gjennomsnitt: 1,79 SD: 0,987
Q13l Jeg frykter hverdagsoppdrag som for eksempel møtet med psykisk syke mer enn terror	4550	1	5	Gjennomsnitt: 3,24 SD: 1,291
Q13m Nåværende situasjon tilsier at politiet har behov for økt grad av maktmidler til disposisjon	4523	1	5	Gjennomsnitt: 4,22 SD: 1,003
Q13n Jeg føler meg forberedt på å møte skarpe oppdrag	4488	1	5	Gjennomsnitt: 3,95 SD: 1,050
Q13o Jeg stoler på mine ferdigheter når uforutsette hendelser oppstår	4494	1	5	Gjennomsnitt: 4,18 SD: 0,847
Q13p Jeg stoler på at mine nærmeste overordnede vil ta en riktig beslutning når det kommer til bevæpning	4519	1	5	Gjennomsnitt: 3,73 SD: 1,063
Q13q Jeg frykter at kriminelle kan bli mer voldelige mot et bevæpnet politi	4507	1	5	Gjennomsnitt: 2,06 SD: 1,051
Q13r Jeg vil foretrekke halvkladd våpen (ikke skudd i kammeret) ved generell bevæpning	4557	1	5	Gjennomsnitt: 2,92 SD: 1,574
Q13s Dagens politiutdanning gir et godt bilde av den virkeligheten politiet møter	4553	1	5	Gjennomsnitt: 2,59 SD: 0,981
Q14a Permanent bevæpning vil øke tilliten til politiet	4477	1	5	Gjennomsnitt: 3,32 SD: 0,979

Q14b Permanent bevæpning vil øke publikums trygghetsfølelse	4472	1	5	Gjennomsnitt: 3,73 SD: 0,991
Q14c Permanent bevæpning vil klart svekke at norsk politi har et sivilt preg	4428	1	5	Gjennomsnitt: 2,22 SD: 1,224
Q14d Permanent bevæpning vil virke konflikt-skapende i kontakten med publikum	4468	1	5	Gjennomsnitt: 1,61 SD: 0,910
Q14e Permanent bevæpning vil føre til mer effektiv kriminalitetsbekjempelse	4467	1	5	Gjennomsnitt: 3,13 SD: 1,193
Q14f Permanent bevæpning vil gjøre publikum mer engstelig i kontakt med politiet	4446	1	5	Gjennomsnitt: 1,75 SD: 0,954
Q14g Permanent bevæpning kommer ikke til å bety noen forskjell for samfunnet generelt sammenliknet med dagens situasjon	4470	1	5	Gjennomsnitt: 3,51 SD: 1,344
Q15-a Har du endret standpunkt til permanent bevæpning i løpet av de siste fem årene? (1=ja)	4482	1	2	Ja: 52,2 % Nei: 47,8 %
Q15-b I hvilken retning har endringen gått?	2334	1	2	Mer positive: 98,4 % Mindre positive: 1,6 %
Q16a Standpunkt påvirket av: De trusselsituasjonene politiet opplever i hverdagen	4431	1	5	Gjennomsnitt: 4,10 SD: 1,004
Q16b Standpunkt påvirket av: At opplæringen i bruk av maktmidler har blitt bedre	4425	1	5	Gjennomsnitt: 2,84 SD: 1,141
Q16c Standpunkt påvirket av: Erfaringene fra den midlertidige bevæpningsperioden fra November 2014 til februar 2016	4421	1	5	Gjennomsnitt: 3,72 SD: 1,181
Q16d Standpunkt påvirket av: Kollegers erfaringer og synspunkter	4395	1	5	Gjennomsnitt: 3,15 SD: 1,140
Q16e Standpunkt påvirket av: Terrortrusselen	4386	1	5	Gjennomsnitt: 3,99 SD: 1,045
Q16f Standpunkt påvirket av: Økt fokus på beredskap/handleplikt	4307	1	5	Gjennomsnitt: 4,01 SD: 1,010
Q16g Standpunkt påvirket av: Hyppigheten av utagerende personer med kniv/skytevåpen.	4358	1	5	Gjennomsnitt: 3,88 SD: 1,103
Q16h Standpunkt påvirket av: Hyppigheten av bevæpning i det kriminelle miljøet	4383	1	5	Gjennomsnitt: 3,33 SD: 1,219

Q16i Standpunkt påvirket av: Økning i oppdrag der rus- og psykiatri er involvert	4423	1	5	Gjennomsnitt: 3,29 SD: 1,222
Q17 I hvilken grad, om noen, tror du din oppfatning om bevæpning av politiet ville påvirket din stemmegivning hvis det var stortingsvalg i morgen?	4385	1	7	Gjennomsnitt: 4,09 SD: 1,923
Q18a Tiltak: Mer overvåking	4415	1	5	Gjennomsnitt: 4,09 SD: 0,963
Q18b Tiltak: Mer politi i gatene	4406	1	5	Gjennomsnitt: 3,98 SD: 1,063
Q18c Tiltak: Politi som alltid er bevæpnet	4352	1	5	Gjennomsnitt: 3,53 SD: 1,257
Q18d Tiltak: Mer åpenhet i den politiske debatten	4359	1	5	Gjennomsnitt: 3,02 SD: 1,233
Q18e Tiltak: Mer kontroll med politiske nettsteder	4370	1	5	Gjennomsnitt: 3,56 SD: 1,092
Q18f Tiltak: Større bevilgninger til politiet	4374	1	5	Gjennomsnitt: 4,26 SD: 0,892
Q18g Tiltak: Mer kunnskap om ekstreme miljøer	4413	1	5	Gjennomsnitt: 4,58 SD: 0,665
Q19a Begrense skader: Mer overvåking	4392	1	5	Gjennomsnitt: 3,76 SD: 1,190
Q19b Begrense skader: Mer politi i gatene	4385	1	5	Gjennomsnitt: 4,52 SD: 0,743
Q19c Politi som alltid er bevæpnet	4228	1	5	Gjennomsnitt: 4,39 SD: 0,970
Q19d Bedre tverretattlig samarbeid med nødetatene	4325	1	5	Gjennomsnitt: 4,10 SD: 0,963
Q19e Økt samarbeid med Forsvaret	4335	1	5	Gjennomsnitt: 3,83 SD: 1,126
Q19f Større bevilgninger til politiet	4367	1	5	Gjennomsnitt: 4,43 SD: 0,801
Q19g Mer kunnskap om ekstreme miljøer	4389	1	5	Gjennomsnitt: 4,27 SD: 0,983

Indekser:

Risikopersepsjon som vektlegger trusler	4574	1	5	Gjennomsnitt: 3,70 SD: 0,761
Samfunnsmessige konsekvenser ved permanent bevæpning (1=negative, 5=positive)	4478	1	5	Gjennomsnitt: 3,77 SD: 0,764
Risiko som følger av permanent bevæpning	4736	1	5	Gjennomsnitt: 1,82 SD: 0,797

Vedlegg 3. Faktoranalyser

To batterier i spørreskjemaet til politiansatte var ment å belyse tanker og holdninger knyttet til bevæpning. Q12a–Q12k er påstander om permanent bevæpning, mens Q13a–Q13s (minus Q13r) inneholder ytterligere påstander om politi og politiarbeid, blant annet om ulike risiki ved polityrket. Vi gjennomførte to faktoranalytiske studier av henholdsvis Q12- og Q13-påstandene. Faktoranalysene hadde til hensikt å lete etter meningsfylt struktur i dataene, dvs. om det var mulig å påvise latente faktorer som kunne beskrive dataene. Dersom slike faktorer kunne identifiseres, ville det kunne være basis for å konstruere indekser som kunne brukes i videre analyser av hva som forklarer holdninger til permanent bevæpning. Vi vil først redegjøre for faktoranalysen av Q12-påstandene, og deretter den tilsvarende analysen av Q13-påstandene.

Q12

11 påstander ble inkludert i analysen (se tabell A1). Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) og Bartlett's Test of Sphericity viste begge at materialet egnet seg for faktoranalyse (KMO=0,916 og Bartlett's test var statistisk signifikant, $p < 0,01$). I en første analyse viste både scree-plottet og Eigenvaluekriteriet at det var meningsfylt å beskrive materialet ved hjelp av en tofaktorløsning. To faktorer forklarte 64 % av variansen i de aktuelle spørreskjemaeddene.

Vi gjennomførte en endelig faktoranalyse med to faktorer og ortogonal rotasjon (Varimax). Den roterte faktormatrisen vises i tabell A1.

Tabell A1. Faktoranalyse (PAF) av påstandene Q12a–Q12k. Varimax-rotert faktormatrise. Politiundersøkelsen. (N=4632).

Variabler	Faktor	
	1	2
Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer risikofylt for politifolk (Q12g)	0,82	0,15
Permanent bevæpning vil føre til at flere politifolk blir skadet eller drept i tjenesten (Q12h)	0,81	0,14
Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen mer belastende med tanke på risiko for å skade 3.person (Q12f)	0,76	0,17
Permanent bevæpning vil medføre økt risiko for at uskyldige blir drept eller skadet av politiet (Q12j)	0,75	0,17
Permanent bevæpning vil gjøre det vanskeligere for politiet å løse oppdrag på lavere nivå med minst mulig makt (Q12e)	0,74	0,10
Permanent bevæpning vil føre til at kriminelle kommer til å bevæpne seg i større grad (Q12d)	0,69	0,15
Permanent bevæpning vil gjøre arbeidshverdagen tryggere for politifolk (Q12a)	-0,68	-0,03
Permanent bevæpning vil øke risikoen for å gjøre personlige feilvurderinger som man kan bli straffet for (Q12i)	0,67	0,21
Permanent bevæpning vil virke konfliktskapende i forhold til 3.person (Q12c)	0,63	0,15
Permanent bevæpning vil kreve mer ressurser til opplæring (Q12k)	0,21	0,79
Permanent bevæpning innebærer at det må stilles strengere krav til godkjenning (Q12b)	0,08	0,76

På bakgrunn av faktoranalysen konstruerte vi to indekser: *Risiko som følger av permanent bevæpning* og *Rutiner ved permanent bevæpning*. Indeksene ble laget som gjennomsnittsindeks, dvs. med samme metrikk som enkeltpørsmålene (1–5). Indeksene hadde god intern konsistens-reliabilitet, med Cronbachs alfa på henholdsvis 0,92 og 0,77.

Q13

18 påstander ble inkludert i faktoranalysen (se tabell A2). Vi fant først at datamaterialet egnet seg for faktoranalyse: KMO=0,818; Bartlett: $p < 0,01$. Eigenvalue-kriteriet og scree-plottet indikerte at inntil fem faktorer kunne trekkes ut. En nærmere inspeksjon av de ulike mulige faktorløsningene viste at en to-faktorløsning fremsto som mest meningsfull, og vi valgte derfor å gå videre med en slik løsning som forklarte 34 % av variansen i de 18 spørreskjemaeddene.

Tabell A2 viser den ortogonalt roterte faktormatrisen med to faktorer.

Tabell A2. Faktoranalyse (PAF) av påstandene Q13a-Q13q, samt Q13s. Varimax-rotert faktormatrise. Politiumundersøkelsen. (N=4176).

	Faktor	
	1	2
Jeg er bekymret for å jobbe i politiet uten regelmessig/permanent bevæpning (Q13j)	0,69	-0,10
Farlige oppdrag som ikke er terrorrelatert, er alene god nok grunn til at vi bør ha et generelt bevæpnet politi (Q13e)	0,65	-0,32
Nåværende situasjon tilsier at politiet har behov for økt grad av maktmidler til disposisjon (Q13m)	0,60	-0,30
Jeg er urolig over hvor mange oppdrag som er risikofylte (Q13f)	0,58	0,13
Jeg er bekymret for trusselsituasjoner som vil oppstå plutselig og uventet (Q13a)	0,57	-0,01
Terrorangrep er en sannsynlig trussel mot politiet (Q13d)	0,47	-0,12
Dagens politiutdanning gir et godt bilde av den virkeligheten politiet møter (Q13s)	-0,21	0,07
Jeg stoler på at mine nærmeste overordnede vil ta en riktig beslutning når det bes om bevæpning (Q13p)	-0,14	-0,04
Jeg stoler på mine ferdigheter når uforutsette hendelser oppstår (Q13o)	0,05	-0,64
Jeg frykter å bli fratatt våpenet når jeg bærer det på hofta (Q13i)	-0,13	0,61

Jeg opplever det som usikkert å bære et ladd våpen på meg når jeg er i nærkontakt med andre (Q13g)	-0,22	0,60
Jeg føler meg forberedt på å møte skarpe oppdrag (Q13n)	0,03	-0,59
Jeg frykter at kriminelle kan bli mer voldelige mot et bevæpnet politi (Q13q)	-0,38	0,49
Jeg frykter å komme i en situasjon der jeg må bruke våpen mot noen (Q13h)	0,11	0,49
Jeg frykter at våpenet ikke skal være til hjelp i en farlig situasjon (Q13k)	-0,05	0,37
Jeg frykter hverdagsoppdrag som for eksempel møtet med psykisk syke mer enn terror (Q13l)	0,07	0,12
Terror er nærmest umulig å avverge (Q13c)	-0,05	0,11
Risikoen er det som er spennende ved yrket (Q13b)	0,01	-0,06

To indekser ble laget basert på ledd med faktorladning over $\pm 0,30$ (ledd med faktorladninger i fete typer i tabell Y). Indeksene ble også her laget som gjennomsnittsindekser, og ble kalt *Risikopersepsjon som vektlegger trusler* (Cronbachs alfa = 0,77) og *Risikomestring* (Cronbachs alfa = 0,75).

Vedlegg 4. Blokkvis regresjonsanalyse

	Modell 1		Modell 2	
	Beta		Beta	
Bakgrunnsvariabler				
Kjønn	0,01		0,00	
Antall år i politiet	-0,15	**	-0,01	
Arbeid i by/bygd (by=1)	0,11	**	0,02	**
Operativ/annen tjeneste (operativ=1)	0,12	**	-0,01	
Opplevde konsekvenser ved permanent bevæpning				
Permanent bevæpning har konsekvenser for samfunnet (indeks)			0,21	**
Risikopersepsjon som vektlegger trusler (indeks)			0,29	**
Risiko som følger av permanent bevæpning (indeks)			-0,43	*
Justert R ²	0,06		0,69	
F (ending)	67,02**		3006,67**	

** : p<0,01

* : p<0,05

Vedlegg 5. Mediering, undersøkt med SEM-analyser

Utfallsvariabel: Q10 («Kan du angi hvor positiv eller negativ du er i spørsmålet om et permanent bevæpnet politi?»).

Prediktor (X)	Mediator (M)	N	Total effekt (c)	Direkte effekt (c')	Indirekte effekt (ab)	95% konfidensintervall (ab)
Antall år i politiet	Risiko_trusler	4901	-0,0493721	0,0036751	-0,0530472	-0,0633716 -0,0427228
Antall år i politiet	Samfunns-konsekvenser	4901	-0,0482118	-0,0328213	-0,0153905	-0,0248045 -0,0059764
Antall år i politiet	Risiko ved bevæpning	4901	-0,0494613	0,0046652	-0,0541265	-0,0630020 -0,0452510
Type arb.sted	Risiko_trusler	4832	0,3756495	0,0183912	0,3572583	0,2593100 0,4552066
Type arb.sted	Samfunns-konsekvenser	4832	0,3818323	0,1295759	0,2522564	0,1619893 0,3425235
Type arb.sted	Risiko ved bevæpning	4832	0,3769381	0,1669408	0,2099973	0,1253063 0,2946883
Operativ tjeneste	Risiko_trusler	4839	0,3757074	0,0232308	0,3524767	0,2860721 0,4188812
Operativ tjeneste	Samfunns-konsekvenser	4839	0,3739994	0,0353145	0,3386849	0,2773644 0,4000054
Operativ tjeneste	Risiko ved bevæpning	4839	0,3793406	-0,0840252	0,4633658	0,4055124 0,5212192

Kursiverte direkte-effekter: $p \geq 0,05$

POLITIHØGSKOLEN

Politihøgskolen

Slendalsveien 5

Postboks 5027, Majorstuen

0301 Oslo

Tlf: 23 19 99 00

www.phs.no

PHS Forskning 2019: 2